

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
MDB Dövlət Başçıları
Şurasının iclasında
mühüm
müzakirələr
yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 14-16 oktyabr 2023-cü il Şənbə № 185 (8321) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətinin 20 illiyi - Xankəndidə vurulan möhür!

Deputat: "O, Azərbaycan xalqına son 200 ilin ən şərəfli və şanlı tarixini yaşatdı"

yazısı səh.5-də

Lukaşenko:

"Ermənistan özünü tərəfdaş kimi aparmır"

yazısı səh.6-də

Ərdoğan Makronla İsrail-Fələstin münaqişəsini müzakirə edib

yazısı səh.8-də

Ölkədən könüllü gedən qaçqın sayılmaz! - hüquqşünasdan erməni-fransız hiyləsinə cavab

yazısı səh.6-də

Şuşada I Türk Dünyası Mədəniyyət Forumu keçirilir

yazısı səh.2-də

Füzulidə mina partladı - ölən var

yazısı səh.7-də

İsrail-Fələstin davası: 8-ci gün - cəbhə böyüsə...

yazısı səh.12-də

Qəzza zolağında ölənlərin sayı 1800-ə çatıb

yazısı səh.2-də

Başkəndin sirri - Ermənistanın anklavlar şantajı

yazısı səh.11-də

Uşaqlarımızı, mətbəximizi zəhərləyən qablar - deputatdan SOS

yazısı səh.13-də

Ödənişli ətəliq məzuniyyəti tətbiq oluna bilər

yazısı səh.14-də

AŞ PA QARABAĞA "REVİZOR" GÖNDƏRİR - QURUMUN "ZİBİL SƏNƏDİ"

Daha bir Qərb təsisatı "Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət" adlı qətnamə ilə kin qusub; bölgəyə missiya-komissiya yollamaq arzusu bitmir; **deputat:** "Qoy missiya göndərsinlər, Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyətdən gizlətdiyi hər hansı məsələ yoxdur"

yazısı səh.9-də

Biznes və kənd təsərrüfatına kreditlər artacaq mı - tələbləri yumşaldılır, amma...

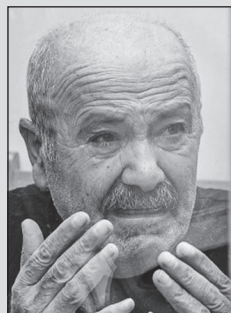
Ekspert: "Burada ən böyük risklər mülkiyyət, müqavilə hüququnun qorunmaması, rəqabətin olmamasıdır"

yazısı səh.10-də

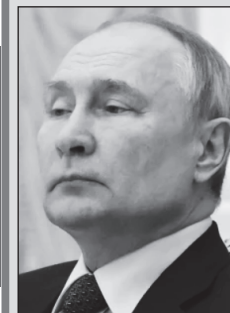
Arzu Nağıyev:
"Azərbaycanın milli təhlükəsizliyinə zərər verə biləcək inoagentlərin siyahısı üzrə müvafiq işlər aparılır"

yazısı səh.11-də

Xocalı qatilinin məhkəməsi başladı - Xacatryanın "timsah göz yaşları"

yazısı səh.4-də

Putin:
"Fələstin-İsrail münaqişəsinin gərginləşməsi ABŞ-nin uğursuz siyasətinin nəticəsidir"

yazısı səh.9-də

Şimali Kipr Prezidentindən “Yeni Müsavat”a ÖZƏL açıqlamalar

Oktyabrın 13-də Bakıda Şimali Kipr Türk Respublikasının Mədəniyyət və Təqdimat Günləri çərçivəsində sərgi təşkil olunub.

Musavat.com bildirir ki, sərgidə Şimali Kipr Türk Respublikasında fəaliyyət göstərən təhsil ocaqları, inşaat-tikinti şirkətləri, hotel və banklar stendlərlə təmsil olunur, bu ölkənin mətbəxinə aid müxtəlif təamlar nümayiş etdirilir.

Sərginin açılışında Şimali Kiprin prezidenti Ersin Tatar, Baş nazir Ünal Üstel, Türkiyənin Azərbaycanadakı səfiri Cahit Bağcı, Şimali Kiprin Azərbaycandakı təmsilçisi Ufuk Turqaner, iş adamları, deputatlar və media nümayəndələri iştirak edir.

Şimali Kiprin prezidenti Ersin Tatar tədbirdə çıxış edərək, Bakıda olduğundan çox qürur duyduğunu deyib:

“Bu gün biz Ulu öndər Heydər Əliyevin məzarını ziyarət etdik. Dahi şəxsiyyət olan Heydər Əliyevin oğlu İlham Əliyevin rəhbərliyi, baş komandanlığı altında Qarabağ öz azadlığına qovuşub. Bu münasibətlə Azərbaycan xalqını bir daha ürəkdən təbrik edirəm. Dövlətinizə və millətinizə bundan sonra sülh, əmin-amanlıq və gözəl həyat arzu edirəm. Biz eyni millətin insanlarıyıq, mədəniyyətimiz birdir, tariximiz birdir, dillərimiz də birdir. Bizlər bir-birimizin gözünə baxarkən ürəyimizdən keçənləri oxuyuruq. Can Azərbaycanla əlaqələrimiz mədəni, ticarət, təhsil və başqa sahələrdə daha da inkişaf edəcək. Biz böyük türk dünyasının övladlarıyıq. Qazaxıstan, Türkmənistan, Qırğızıstan, Türkiyə, Azərbaycan və digər türk dövlətləri bir-biri ilə çox sıx bağlıdır. 300 milyonluq türk dünyasının bir-birinə daha da yaxınlaşması, qardaşlıq bağlarının möhkəmlənməsi üçün daha böyük addımlar atılacaq. Turan sevdasının gerçəkləşəcəyi arzusundayıq.

Şimali Kipr hələ də mübarizəsinə davam edir. Kiprin türk xalqı bütün sahələrdə sanksiyalara məruz qalıb. Bu sanksiyalara qarşı xalqımızın göstərdiyi dirəniş təqdire layıqdır.

Azərbaycan xalqı da böyük çətinliklərdən keçib və bu mənada talelərimiz oxşardır.

Azərbaycan da müstəqilliyi, azadlığı üçün çox mübarizə aparıb, şəhidlər verib. Qarabağdakı zəfər qardaşlarımızın gücünü bir daha bütün dünyaya göstərdi.

Bakıda səfərdə olduğum üçün çox qürurluyam. Azərbaycanla münasibətlərin daha da inkişaf etdirilməsi üçün bu səfər böyük önəm daşıyır. İnanıram ki, belə tədbirlər can Azərbaycanla Şimali Kipr arasında əlaqələrin daha da möhkəmlənməsinə xidmət edəcək”.

Şuşada I Türk Dünyası Mədəniyyət Forumu keçirilir

Azərbaycanın və Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı, qədim söz-sənət beşiklərimizdən olan Şuşa şəhəri növbəti beynəlxalq tədbirə ev sahibliyi edir. 13-14 oktyabr tarixlərində Mədəniyyət Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə Şuşada Ümummilli lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi münasibətilə I Türk Dünyası Mədəniyyət Forumu keçirilir.

Mədəniyyət Nazirliyindən APA-ya verilən xəbərə görə, forum iştirakçıları və qonaqlar Şuşa Yaradıcılıq Mərkəzini ziyarət edərək “Heydər Əliyev və Qarabağ” adlı sərgi ilə tanış olublar.

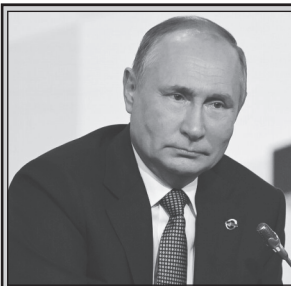
Sərgidə Ulu öndər Heydər

Əliyevin sovet dövründə Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində sosial, iqtisadi, siyasi və mədəni inkişaf istiqamətlərində xidmətlərini əks etdirən unikal fotoşəkillər, sənədlər və videomateriallar nümayiş olunur. Həmçinin sərgidə Ümummilli

liderin Qarabağa səfərləri, burada keçirdiyi görüşlər, müxtəlif tədbirlərə aid fotoları da yer alır.

Daha sonra forum iştirakçıları şəhərdəki Saatlı məscidinə baş çəkib.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev 2021-ci il yanvarın 14-də Şuşaya səfəri zamanı Saatlı məscidinə də baş çəkib. Dövlət başçısı məscidə Məkkədən gətirilmiş “Quranı-Kərim” hədiyyə edib.

Putin: “Sülhməramlılar formal olaraq 2025-ci ilin noyabrına kimi Qarabağda qalmalıdır”

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Qarabağdakı Rusiya sülhməramlılarının gələcək taleyi barədə danışıb.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, Putin Bışkekə MDB liderlərinin sammitinin yekunları ilə bağlı keçirdiyi brifinqdə bildirib ki, formal olaraq Qarabağda Rusiya sülhməramlıları 2025-ci ilin noyabrına kimi qalmalıdır.

“Bu məsələ danışıqlar zamanı həll olunacaq”, - o qeyd edib.

Putin Qarabağdakı hadisələrdən sonra Bakı ilə İrəvan arasında sülh müqaviləsinin bağlanması üçün heç bir maneə görmədiyini də vurğulayıb.

“Nar” və NETTY ən yaxşı internet layihələrini mükafatlandıracaq

“Nar” Azərbaycanda informasiya və kommunikasiya texnologiyalarının sahəsində irəli sürülən təşəbbüslərə dəstək olmaq məqsədilə, “Netty” ilə əməkdaşlığını davam etdirir. “Netty” münisifləri hər il Azərbaycanın ən yaxşı IT layihələrini və mühüm veb-resurslarını mükafatlandırırlar.

Müsabiqəyə qatılmaq üçün netty.az saytına daxil olaraq layihənizi aşağıdakı 9 nominasiya üzrə təqdim edə bilərsiniz:

Dövlət və Elektron Cəmiyyət
Sosial məsuliyyət və cəmiyyət
Biznes və sahibkarlıq
Maliyyə və banklar
Elektron ticarət və kommersiya
Elm, təhsil və innovasiya
Səhiyyə, idman və turizm
Məlumat və xəbərlər
Mədəniyyət və incəsənət

Hər nominasiyanın 3 alt kateqoriyası var: Veb-saytlar, Tədbirlər, Sosial kanallar və səhifələr. İştirak ərizələrinin qəbulu üçün son gün 30 noyabr 2023 tarixidir.

“Nar”-ın baş tərəfdaşlığı ilə keçirilən “Netty” Milli İnternet Mükafatı 20 ilə yaxındır ki, Azərbaycan seqmentində həyata keçirilən müxtəlif layihələri tanıdır və mükafatlandırır. “Netty” mükafatı ilə tərəfdaşlıq “Nar”-ın Azərbaycanda İKT sahəsinin tərəqqisinə yönələn korporativ sosial məsuliyyət (KSM) layihələrinin məntiqi davamıdır. “Nar”-ın layihələri haqqında daha ətraflı: nar.az/projects

Hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərən “Nar” son 3 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriyönümlülük strategiyasına sadiq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Fələstinin Azərbaycandakı səfiri son hadisələrlə bağlı bəyanat yayıb

Fələstin Dövlətinin Azərbaycandakı səfiri Nasir Əbdül Kərim son hadisələrlə bağlı bəyanat yayıb.

Fələstin səfirliyindən APA-ya daxil olan bəyanatında səfir bildirib ki, son günlər Fələstindən dəhşətli görüntülər işıq surəti ilə yayılır.

“Ürək parçalayan görüntüləri tanış hisslərlə dəhşət içində izləyirəm, lakin indi ilk dəfə idi ki, bu ölçüyəgəlməz kəskin ağrı hər iki tərəfdə paylaşıldı. Biz kim tərəfindən olursa-olsun, sivil insanların hədəf alınmasına qarşıyıq və hər yerdə həyatlarını itirən günahsız insanların yasını tuturuq və bilirəm ki, on illərdir günahsız fələstinlilərin həyatları riskə məruz qalıb və bu həyatlar da hər kəsin həyatı kimi dəyərlidir”, - diplomat bildirib.

Səfir qeyd edib ki, əhalinin məskunlaşdığı ərazilərdə hər nöqtəni hədəfə alan intensiv, ardıcıl bombardman, ətraf yaşayış yerlərinin yox edilməsi, insanların on yeddi ildir qəfəsə saxlandığı dünyanın ən böyük açıq hava həbsxanası, dünyada öz-özünü beynəlxalq hüququn müdafiəçiləri olduqlarını iddia edən beynəlxalq arenadakı bəzi güclərdən kart-blans aldıqdan sonra himayədarlarının xeyir-duası ilə nüvə dövləti olan İsrail tərəfindən həyata keçirilən kollektiv cəzalandırma beynəlxalq hüquqa əsasən müharibə cinayətidir.

Qəzza zolağında ölənlərin sayı 1800-ə çatıb

Qəzza zolağında ölənlərin sayı artıb. APA xəbər verir ki, bu barədə Fələstin Səhiyyə Nazirliyi məlumat yayıb.

Nazirliyin məlumatına əsasən, Qəzza zolağında ölənlərin sayı 1799 nəfərə çatıb, 6388 nəfər isə yaralanıb.

Oktabrın 13-də Bışekdə Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) Dövlət Başçıları Şurasının iclası keçirilib. Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov iclasda iştirak edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevi qarşılayıb. İclasdan bir gün öncə Bışekdə Azərbaycan və Rusiya dövlət başçılarının görüşü olub. Görüşün mətbuata açıq hissəsində Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ilk çıxışında deyib ki, 1 nömrəli məsələ Qarabağ ətrafındakı vəziyyət olacaq ("Dağlıq Qarabağ" ifadəsi işlətməyib-red.), sonra ikitərəfli münasibətlər mövzusu.

Görüşdən sonra isə Vladimir Putin deyib ki, İlham Əliyevlə "Qarabağ məsələsi"ni incəliklərinə-dək müzakirə etdik.

Prezident İlham Əliyev dünən MDB dövlət başçıları sammitində çıxışında deyib: "Humanitar sahə bizim Birliyin çərçivəsində əsas istiqamətlərdən biridir. Azərbaycan bu sahədə əməkdaşlığımızın inkişafına böyük töhfə verir. Azərbaycanın 2025-ci ildə üçüncü MDB Oyunlarının keçirilməsi üzrə namizədliyini dəstəklədikləri üçün həmkarlarıma minnətdarlığımı bildirmək istərdim.

Hörmətli həmkarlar, iqtisadi əlaqələrimizin möhkəmlənməsi müsbət nəticə verir. Keçən il Azərbaycan ilə MDB ölkələri arasında əmtəə dövriyyəsinin həcmi təxminən 30 faiz artıb. Bu il artım 20 faizdən də çoxdur.

Əminəm ki, üçüncü MDB Oyunları idman sahəsində əməkdaşlığımızı möhkəmləndirməklə yanaşı, Birlik məkanında uğurlu qarşılıqlı fəaliyyətimizin daha bir nümayişi olacaq...

Azərbaycan MDB-nin bir çox ölkələri üçün tranzit-neqliyyat sahəsində etibarlı tərəfdaşdır. MDB-nin bir çox üzv ölkələri Şərqi-Qərb və Şimal-Cənub neqliyyat dəhlizləri üzrə Azərbaycanın tranzit imkanlarından fəal istifadə edirlər. Bu iki neqliyyat dəhlizinin ötürmə qabiliyyətinin genişləndirilməsi üzrə həyata keçirilən və perspektiv layihələr ölkələrimizin neqliyyat təhlükəsizliyinin möhkəmlənməsi işinə və əmtəə dövriyyəsinin artırılmasına xidmət edəcək".

Prezident həmçinin bildirib ki, humanitar sahə MDB çərçivəsində əsas istiqamətlərdən biridir. Azərbaycan bu sahədə əməkdaşlığımızın inkişafına böyük töhfə verir.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin isə sammitdə çıxışında bildirib ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycan

MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında mühüm müzakirələr

Prezident İlham Əliyev: "İqtisadi əlaqələrimizin möhkəmlənməsi müsbət nəticə verir"

Putin: "Gündəmdə uzun müddətdir davam edən bu münaqişəyə, nəhayət, son qoymaq üçün sülh müqaviləsinin hazırlanması dayanır"

arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasına kömək etməyə hazırdır, danışıqlara Moskva ev sahibliyi edə bilər: "Gündəmdə uzun müddətdir davam edən bu münaqişəyə nəhayət son qoymaq üçün sülh müqaviləsinin hazırlanması dayanır. Rusiya tərəfi, əlbəttə ki, tərəfdaşlarımıza bu işdə hər cür kömək göstərməyə hazırdır. Xüsusən, biz lazım gələrsə, istənilən formatda danışıqların Moskvada təşkilinə razıyıq. Burada söhbət, o cümlədən Ermənistan və Azərbaycanın xarici işlər nazirləri və ekspertləri arasında aparılan danışıqlardan gedir. Əlbəttə, biz bu danışıqların bu ölkələrin liderləri tərəfindən imzalanacağı sülh sazişi ilə yekunlaşmasına kömək edəcəyik. Bir daha deyirəm: seçim həmişə müvafiq ölkənin ixtiyarındadır. Biz bu iş üçün lazımı şərait yaratmağa hazırıq".

Putin son üç ildə Rusiya tərəfinin Qarabağda münaqişənin gərginləşməsinin qarşısını almaq və hərbi əməliyyatları dayandırmaq üçün əhəmiyyətli səylər göstərdiyinə də diqqət çəkib: "Bütün bu müddət ərzində üçtərəfli Rusiya-Azərbaycan-Ermənistan formatında iki paytaxt - Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin normallaşdırılmasına yönəlmiş gərgin iş aparılıb. Bundan əlavə, Rusiya sülhməramlıları

mövcud səlahiyyətləri çərçivəsində öz missiyasını vicdanla yerinə yetiriblər".

Rusiya politoluq Sergey Markov isə deyib ki, Putin və Əliyev arasında danışıqlar əla keçdi. Bu barədə axar.az xəbər verib. Markov sonra deyib: "Bəs xəbər agentlikləri mücərrəd nəse deyirlər? Bəli, sakit, mücərrəd mövzular danışılar. Yəqin ki, düzdü - bu açıq hissə idi. Amma əsas olan qapalı hissə idi. Və o, çox, çox nəticəli idi. Rusiya və Azərbaycan sürətlə müttəfiq çevrilirlər. Üç səbəb var. Birincisi, ümumi maraqlar. İkincisi, Ermənistan rəhbərliyinin xəyanəti. Üçüncüsü, Qərb Rusiyaya qarşı təcavüzü və Azərbaycana təcavüz təhlükəsi ilə Moskva-Bakı arasında fəal əməkdaşlıq üçün gözəl platforma yaradıb. Putin və Əliyev də bunu edir. Dostların razılaşdıqlarını düşmənlərə deməyə ehtiyac yoxdur. Qoy, Paşinyan və Makron məlumatlılıqdan əziyyət çəksin".

Azərbaycan cəmiyyətində isə Qarabağda sülhməramlı kontingentin taleyi, separatçılardan yığılan silah-sursatın aqibətinin necə olacağı, bu silahlar nəyinsə qarşılığında Rusiyaya verilə bilərmə, sülh danışıqlarında Rusiyanın mümkün vasitəçiliyi nə dərəcədə uğurlu ola bilər, əgər Nikol Paşinyan faktiki Moskvanı saymırsa sualları

daha aktualdır və cavabını gözləyir. Eyni zamanda Putin nədən indiki vaxtda bir nömrəli məsələnin Qarabağ olduğunu hesab etdi?

Politoluq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, noyabrın 12-də Bışekdə Azərbaycan prezidenti İlham Əliyevlə Rusiya prezidenti Vladimir Putin arasında mətbuata açıq hissəsində keçirilən görüşündə maraqlı detal diqqəti cəlb edib: "Vladimir Putin çıxışına Qarabağ mövzusuyla başlayıb. Putin deyib "Əlbəttə, açıq demək lazımdır ki, burada bir nömrəli məsələ Qarabağ ətrafındakı vəziyyətdir". Qarabağ ətrafındakı vəziyyət niyə bir nömrəli məsələ olmalıdır? Məsələ bitib. Buna görə də İlham Əliyev çıxışında Qarabağ mövzusunun toxunmayıb. Azərbaycan dövlət başçısı rusiyalı həmkarına "bizim danışmağa mövzularımız çoxdur" deyərək, bu sırada əmtəə dövriyyəsinə, sənaye kooperasiyasına, neqliyyat sahəsində əməkdaşlıq mövzularını misal çəkib. Qarabağla bağlı Rusiya ilə müzakirə ediləcək tək mövzu qalıb: Rusiya hərbi kontingentinin Qarabağdan çıxma tarixinin müəyyənləşdirilməsi".

Siyasi şərhçi Abutalıb Səmədov isə bildirdi ki, antiterror tədbirləri zamanı ermənilərin təhvil verdiyi silahlar Azərbaycana məxsusdur: "Bu silahların

əksər hissəsi kifayət qədər keyfiyyətsizdir. Ona görə Rusiyanın həmin silahlara ehtiyacı olacağı ciddi şübhə doğurur. Ancaq əgər belə bir ehtiyac olarsa və Rusiya Azərbaycanla silah istəyərsə təbiidir ki, bunun qarşılığında nəse verməlidir və nəyi verəcəyini də Azərbaycan-Rusiya danışıqları müəyyən eləyəcək. Bu məsələ səlahiyyətli şəxslər arasında müzakirə olunmalıdır. Rusiyanın vasitəçilik imkanları əslin-

Təbiidir ki, Rusiyanın bir nömrəli məsələsi Qarabağ deyil. Rusiyanın bir nömrəli məsələsi Ukraynada gedən müharibədir və müharibədən nisbətən uğurla çıxmasıdır. Ancaq Azərbaycanla Rusiya arasında bir nömrəli məsələ Qarabağ məsələsidir və Putin də məhz buna görə çıxışında birinci olaraq bir nömrəli məsələnin Qarabağ olduğunu dedi. Bu fikir onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycan və Rusiya liderlərinin mətbuata qapalı müzakirələrində də bir

nömrəli müzakirə mövzusu bu olub və Rusiya sülhməramlılarının Qarabağda bundan sonra qalıb-qalması, çıxarılması məsələsi olub. Sülhməramlıların qalması üçün Rusiyanın müxtəlif bəhanələr irəli sürməsinə ehtiyac yoxdur. Əslində 2025-ci ili gözləməyə dəyməz. Bu gün Qarabağda qalan 50 və ya 100 erməni qorumaq üçün 2 min rus əsgərinə ehtiyac yoxdur. Həm də bu da məlumdur ki, Azərbaycan dövləti və hüquq-mühafizə orqanları o ermənilərin təhlükəsiz yaşamasına zəmanət verir. Ermənistana gedən ermənilərin geri qayıtması isə uzun sürən prosesdir. Təbii ki, yalnız 1988-ci ilə qədər Qarabağda yaşamış ermənilər və onların övladları, ola bilsin, geri qayıda bilərlər. Bunların sırasında nə qədərini Azərbaycan vətəndaşlığını qəbul etmək istəyəcəyi də çox ciddi sualdır. Ona görə də ermənilərin geri qayıdacağını bəhanə edib Qarabağda qalmağa cəhd göstərmək mənasızdır, Rusiya sülhməramlıları öz işlərini gördülər və 2025-ci ili gözləmədən bölgəni tərk edib getsələr, bu həm Rusiyanın xeyrinə olar, həm də Azərbaycanın maraqlarına cavab verir. Bu həm də Rusiya-Azərbaycan münasibətlərinə müsbət təsir göstərər".

□ **Etiqar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Qanunsuz erməni silah-birləşmələrinin üzvləri tərəfindən 1991-ci il dekabrın 22-də Xocalı rayonunun Meşəli kəndində soyqırımı törədənərdən birinin - Vaqif Xaçatryanın cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası keçirilib.

Musavat.com-un xəbərinə görə, Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə təqsirləndirilən şəxsin anket məlumatları dəqiqləşdirilib. Vaqif Xaçatryan müdafiəçi və tərcüməçi ilə təmin edilib. Xaçatryanın hüquqlarını vəkil Natiq Bəybalayev müdafiə edəcək.

İş üzrə dövlət ittihamının müdafiəsi xüsusi olaraq Baş prokurorun köməkçisi, ədliyyə generalı Müqəddəs Sultanova və ittiham idarəsinin prokuroru Cövdət Mehraliyevə həvalə olunub.

Hazırlıq iclasında təqsirləndirilən şəxsin anket məlumatları dəqiqləşdirilib, ilkin dinləmələr keçirilib. Məlumatları dəqiqləşdirilərkən Vaqif Xaçatryan məhkəmədə göz yaşları tökməsi ilə diqqət çəkib.

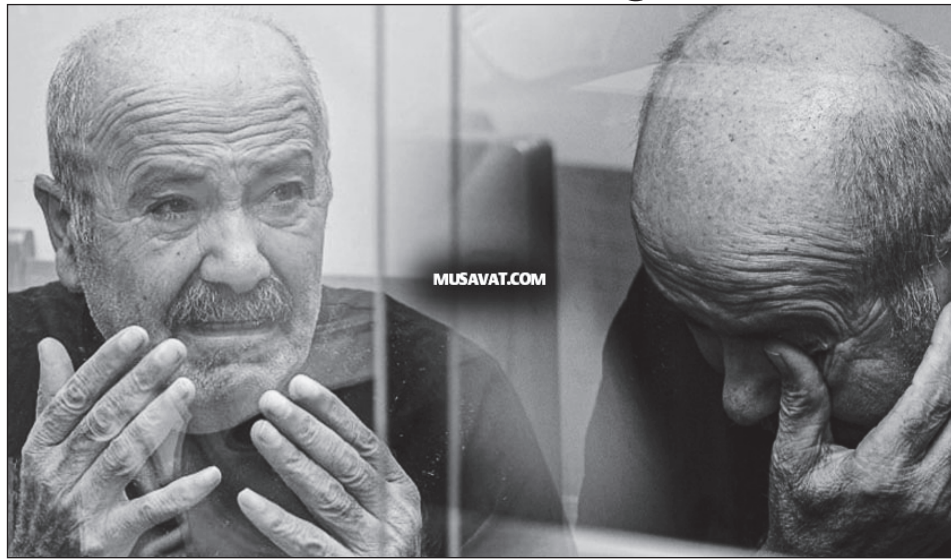
Hakim təqsirləndirilən şəxsə hüquqlarını izah edib.

Zərərcəkmiş qismində tanınan Xocalı rayon İcra Hakimiyyətini iclasda nümayəndə Murad Hüseynov təmsil edib.

Bundan başqa zərərcəkmiş şəxsin hüquqi varisi qismində Hüseyn Hümətov prosesdə iştirak edib. O, Meşəli hadisələrində qətlə yetir-

Xocalı qatilinin məhkəməsi başladı - Xaçatryanın "timsah göz yaşları"

31 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı amansız cinayət törədən müttəhim iclasda ağladı

lən Kerim Hümətovun oğludur.

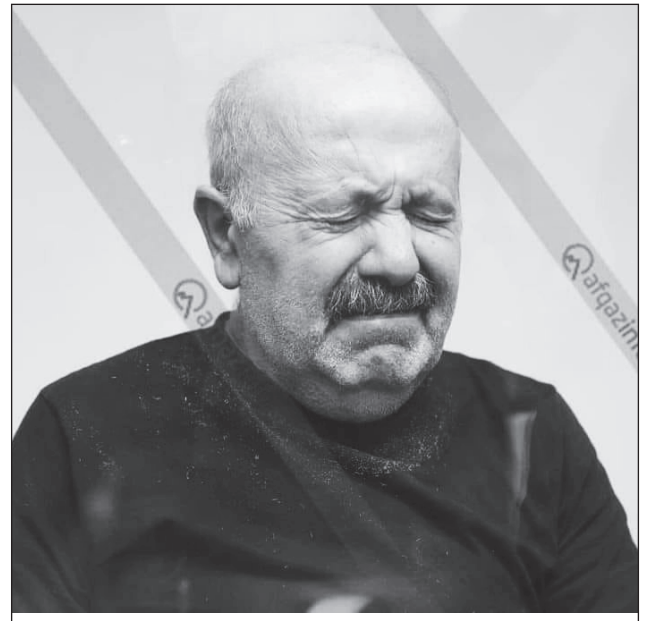
Dövlət ittihamçısı Müqəddəs Sultanov çıxış edərək işin məhkəmə baxışına verilməsini və təqsirləndirilən şəxs barəsində seçilmiş qətimkan

tədbirini dəyişdirilməməsini istəyib.

Məhkəmə baxışı oktyabrın 17-nə təyin edilib.

Cinayət işi üzrə 59 nəfər zərərcəkmiş qismində tanınmış.

Qeyd edək ki, Meşəli soyqırımı ilə bağlı beynəlxalq axtarışda olan Ermənistan vətəndaşı Xaçatryan Vaqif Çerkezoviç bu ilin iyulunda Laçın sərhəd-keçid məntəqəsində saxlanılıb. Onun üzv olduğu cinayətkar dəstə Xocalı rayo-

nunun Meşəli kəndində 25 nəfər azərbaycanlıyı öldürüb, 14 nəfərə xəsarət yetirib, 358 nəfər azərbaycanlıyı isə qanuni yaşadıqları yerdən didərgin salıblar.

Ona qarşı Cinayət Məcələsinin 103-cü (Soyqırımı-hər hansı milli, etnik, irqi və ya dini qrupu, bir qrup kimi bütövlükdə və ya qismən məhv etmək məqsədilə qrup üzvlərini öldürmə, qrup üzvlərinin sağ-

lamlığına ağır zərər vurma və ya onların əqli qabiliyyətinə ciddi zərər vurma) və 107-ci (Əhalini deportasiya etmə və ya məcburi köçürmə - əhalini qanuni yerləşdiyi yerlərdən başqa ölkəyə qovma və ya digər məcburi hərəkətlərlə didərgin salma) maddələri ilə ittiham elan olunub, barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,
Musavat.com

Fransa silahları Ermənistanı xilas etməyəcək - ilginclik səbəb

Hərbi ekspert: "Rusiya bütün imkanlarını işə salacaq ki, Ermənistan NATO dövləti olan Fransanın silahları ilə təchiz olunmasın"

Kapitulyant Ermənistan öz əsas qonşuları Azərbaycan və Türkiyə ilə təcili sülh anlaşmaları imzalayıb əmin-amanlıq içində mövcud olmaq əvəzinə, hələ də Fransa başda olmaqla regiondan çox-uzaq güclərin fitnəsinə uyub avantürist planların tərkib hissəsi olmağa can atır. Halbuki ağıllı analitiklərin hamısı bu yolun Ermənistanı yalnız fəlakət gətirəcəyinə əminidirlər. Kapitulyant ölkə həttə global güclərin savas meydanına - poliqonuna çevrilə bilər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən həftəsonu Avropa İttifaqı Şurasının sədri Şarl Mişellə telefon danışığı zamanı bu xüsusda artıq xəbərdarlığını edib. Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, Fransanın Ermənistanı silah verməsi sülhə deyil, yeni qarşıdurmaya xidmət edən yanaşmadır və əgər regionda hər hansı yeni qarşıdurma baş verərsə, bunun səbəbkarı məhz Fransa olacaqdır.

Öz növbəsində rusiyalı tanınmış hərbi ekspert, Alek-

sandr Xramçixin hesab edir ki, Fransa silahları Ermənistanı xilas etməyəcək: "Fransa Ermənistanı yalnız özünün istehsal etdiyi silahları verə bilər. Fransızlar özlərinin istehsalı olmayan silahları çətin ki, Ermənistanı sata bilsinlər. Eyni zamanda, fransızlar indi Ukraynaya verməyə silahlarının olmamasından şikayətlənir. Maraqlıdır,

bir tərəfdən silah satmağa hazırlaşsınlar, digər tərəfdən isə silahlarının olmamasından gileylənirlər. Ermənistan istehsal etdiyi silahları verə bilər. Fransızlar özlərinin istehsalı olmayan silahları çətin ki, Ermənistanı sata bilsinlər. Eyni zamanda, fransızlar indi Ukraynaya verməyə silahlarının olmamasından şikayətlənir. Maraqlıdır,

Sözüünə davam edən analitik deyib: "Fransa Ermənistanla hərbi texnikanın tədarükü ilə bağlı müqavilə imzalamağa hazırdır. Bu barədə ölkənin xarici işlər naziri Ketrin Kolonna oktyabrın 4-də Ermənistanı səfəri zamanı bildirib. Fransa dünyada hər cür silah istehsal edən dörd ölkədən biridir. Digər üçü ABŞ, Rusiya və Çindir. Burada ye-

nə sual yaranır, əgər Ermənistan silah bazarına üz tutursa Rusiyadan niyə yan keçir?"

Hərbi ekspertə görə, Fransadan alınan silahlar Ermənistan silahlı qüvvələrində effektiv olmayacaq. O, Ermənistanın silah arsenalındakı sovet, rus, İran və Hindistan silah növlərinin ahəngdar işləyəcəyinə şübhə ilə yanaşdığını söyləyib: "Buna baxmayaraq, ölkələr bir-birlərindən silah alır. Ən çox silah idxal edən Misirdir. Onlar 10-dan çox ölkədən silah alır və çox güclü orduya malikdirlər. Amma müxtəlif ölkələrdən alınan silahlar modifikasiya edilir".

Xramçixinin qeyd etdiyi kimi, müxtəlif istehsalçıların bir çox silah növlərini özündə birləşdirən mürəkkəb, lakin effektiv işləyən müdafiə sistemi mövcuddur: "İşin çətin tərəfi də bundadır. Arsenalındakı silahların modifikasiya etmək çətin və mürəkkəb məsələdir. İnanmıram ki, Ermənistan bunun öhdəsindən gələ bilsin", - deyər hərbi ekspert bildirib.

Xramçixin haqlımı?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Musavat"a bildirdi ki, əsas məsələ Fransanın Ermənistanı silah verməsi deyil, əsas məsələ odur ki, Ermənistan hansı sərhədi keçməklə silahla təmin olunacaq. Qara dəniz vasitəsilə, Gürcüstan üzərindən, Türkiyə üzərindən, yoxsa İran və ya Rusiya tərəfindən. Təbii ki, nə Türkiyə,

nə Rusiya, nə də Gürcüstan öz ərazisi üzərindən Ermənistanın Fransanın tərəfindən silahlandırılmasına icazə verməyəcəklər. Logistika məsələsi vacibdir. Əgər Fransa yük təyyarələri vasitəsilə silah daşıyacaqsa, bunun qiyməti Ermənistanı çox baha başa gələcək. Ermənistanın bunun öhdəsindən gələcək büdcə yoxdur. Rusiya bütün imkanlarını işə salacaq ki, Ermənistan NATO dövləti olan Fransanın silahları ilə təchiz olumasın. Ermənistan KTMT-nin üzvüdür və ordusunun silahlanması, ştat cədvəli, modernizasiya Rusiya-sovet sistemiə uyğundur. Əgər Fransa Ermənistan ordusunu silahlandıracaqsa, Ermənistan bu sistemdən imtina etməlidir və NATO sistemində keçməlidir. Moskva buna dözəcəkmi? İnanırdı deyil. Bütün bu amillərə və digər faktorlara görə Ermənistan Fransadan təzə silahların alınmasına hələ hazır deyil. Ola bilsin ki, Fransa ilk növbədə müəyyən PUA-lar versin, hansısa artilleriya qurğuları versin. Ancaq onların da daşınması böyük maliyyə tələb edir. Odur ki, Xramçixin dedikləri əslində həqiqətdir. Güman edirəm ki, yaxın 5-10 il müddətində Ermənistan ordusunun Fransa ordusu modelinə keçidi mümkün görünmür, çox çətin. Bu, müsbət effekt verməyəcək"

Etibar SEYİDAĞA,
"Yeni Musavat"

Oktyabrın 15-də Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətə gəlməsinin 20 ili tamam olur. 2003-cü il oktyabrın 15-də keçirilən prezident seçkilərində seçicilərin 76 faizindən çoxu İlham Əliyevin lehinə səs verərək onu prezident seçdi. Keçən 20 il ərzində Prezident İlham Əliyev həm daxili, həm də xarici siyasəti ilə Azərbaycana dünya siyasi arenasında böli mövqe qazandırıb. Azərbaycan bölgədə söz və güc sahibinə çevrilib, dünyada nüfuzu artıb. Ən əsası, Prezident İlham Əliyev Müzəffər Ali Baş Komandan kimi xalqımıza Qarabağ Zəfərini qazandırıb. 44 günlük Vətən müharibəsindəki qələbəmizdən sonrakı üç il ərzində ölkəmizdə aparılan məqsədyönlü siyasət nəticəsində suverenliyimiz tam bərpa edilib. Ötən 20 il ərzində ölkəmiz həm beynəlxalq münasibətlərdə, həm də regional və ölkədaxili inkişafın bütün istiqamətlərində möhtəşəm nailiyyətlərə imza atıb.

İlham Əliyevin daxili siyasətdə apardığı islahatlar Azərbaycanın gələcəyi üçün əhəmiyyət kəsb edən iqtidar-müxalifət münasibətlərinin normallaşmasına mühüm töhfə verdi. Bu gün siyasi partiyalar ideologiyasından asılı olmayaraq dövlətçiliyi, milli birliyi əsas götürür.

Hakim partiyanın üzvü, millət vəkili Azər Badamov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının qarşısında ki ən böyük xidməti ölkənin gələcəyini etibar edə biləcək layiqli siyasi varisin cəmiyyətə təqdim edilməsidir. Millət vəkili tarixi kontekstdən yanaşaraq qeyd etdi ki, güclü imperiyalar ona görə dağılıb ki, böyük sərkərdələr, liderlər özlərindən sonra dövləti idarə edə biləcək bir şəxsiyyəti yetişdirə bilməyiblər: "Ulu Öndər isə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin əsaslarını yaratmaqla yanaşı, özündən sonra dövlətin və xalqın taleyini etibar edə biləcək bir şəxsiyyət yetişdirdi. Belə ki, 15 oktyabr 2003-cü il prezident seçkiləri ərəfəsində Ümummilli Lider Heydər Əliyev öz namizədliyini İlham Əliyevin xeyrinə geri götürərək xalqa müraciət etdi və əsasını qoyduğu siyasəti davam etdirə biləcək dəqiq ünvanı göstərdi. Dahi liderin bu çağırışının dövlətin və xalqın taleyinin gələcəyi ilə bağlı olduğunu zaman sübut etdi. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyinin 20 ilində Azərbaycan dövləti ictimai-siyasi həyatının bütün sahələrində kompleks inkişaf yolu keçdi. Bu inkişaf yolunda Ulu Öndərin siyasi kursu və strategiyası yüksək dəqiqliklə davam etdirildi. İlk növbədə ölkədə siyasi sabitliyin daha da möhkəmlənməsini qeyd

Prezident İlham Əliyevin hakimiyyətinin 20 illiyi - Xankəndidə vurulan möhür!

Deputat: "O, Azərbaycan xalqına son 200 ilin ən şərəfli və şanlı tarixini yaşatdı"

etmək olar. Bu illərdə ölkədə siyasi sabitliyi pozmaq üçün ölkə daxilində və xaricindən çoxlu cəhdlər olundu. Amma Azərbaycan xalqı öz prezidentinin yanında daha da sıx birləşdi və bu birliyi heç bir gücün sarsıda bilməyəcəyini dünyaya sübut etdi. Ölkə başçısı ilə xalq arasındakı monolit birlik digər uğurların təməlinə dayanır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyinin 20 ilində dövlət idarəetmə sisteminə dərin islahatlar həyata keçirildi. Bu islahatlar korrupsiyaya qarşı mübarizəni gücləndirdi, operativ və şəffaf idarəetmə sisteminin formalaşmasına yol açdı. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən islahatların hakimiyyət qollarının yuvasını məhv etdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqına son 200 ilin ən şərəfli və şanlı tarixini yaşatdı. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanı gələcəkdə daha böyük uğurlar və qələbələr gözləyir. Hakimiyyətdə olduğu 20 ildə cənab İlham Əliyev özünün hər bir azərbaycanlının prezidenti olduğunu sübut etdi. Yaşasın Prezident İlham Əliyev! Yaşasın çiçəklənən güclü Azərbaycan!"

Yatırılması sayəsində Azərbaycanın bütün regionları yenilənmişdir. İcrası davam etdirilən Dövlət Proqramının 4-cü mərhələsinə 20 milyard dollar nəzərdə tutulsa da, işğaldan azad olunan ərazilərin yenidənqurma və bərpasına əlavə olaraq 7 milyard dollar vəsait yönəldilib. Azərbaycan bu gün artıq qələbə ruhu ilə inkişaf edir. Prezident İlham Əliyev son 20 ildə ölkədə sarsılmaz milli birlik və həmrəylik yaratdı, siyasi və iqtisadi müstəqillik təmin edildi, ordunu müasirləşdirdi, öz canını vətən yolunda fəda etməyə hazır olan gənc nəsil tərbiyə olundu və 30 il işğal altında qalan torpaqlarını azad edərək Qarabağda separatçıların yuvasını məhv etdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan xalqına son 200 ilin ən şərəfli və şanlı tarixini yaşatdı. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycanı gələcəkdə daha böyük uğurlar və qələbələr gözləyir. Hakimiyyətdə olduğu 20 ildə cənab İlham Əliyev özünün hər bir azərbaycanlının prezidenti olduğunu sübut etdi. Yaşasın Prezident İlham Əliyev! Yaşasın çiçəklənən güclü Azərbaycan!"

Hakimiyyətin siyasi oponentlərindən biri olan Ağ Partiyanın başqanı Tural Abbaslı "Yeni Müsavat"a şərhində qeyd etdi ki, İlham Əliyevin hakimiyyəti müxtəlif aspektlərdən dəyərləndirilə bilər. O vurğuladı ki, bu illər ərzində Azərbaycanda, de-

Uzun müddət İlham Əliyev Azərbaycanın mövqeyini beynəlxalq öhdəliklərin yerinə yetirilməsi, məsələnin danışıqlar yolu ilə həllinin tərəfdarı olduğumuz kontekstindən təqdim edirdi. Əks tərəf isə bu mövqe ilə hesablaşmırdı. Nəticədə Azərbaycan hərbi yola əl atmalı oldu. Məlum oldu ki, İlham Əliyev bu yol üçün kifayət qədər hazırlıqlı idi. Həm ölkənin daxilində cəmiyyətin birliyinə nail olmaq istiqamətində nəticələr əldə etdi, eyni zamanda xalqın vahid iradə-

diplomatiyada deyil, digər sahələrdə də uğurlu addımlar atır: "Neft strategiyası sahəsində də uğurlarımız çoxdur. Neft kəmərlərinin şaxələnməsi şəkildə yayılması ciddi uğurdur. Neft ölkələrinin əksəriyyəti, demək olar ki, səfələt içərisində və müharibələr şəraitində yaşayırlar, hər yerdən basqılar olub. Azərbaycan isə neftdən kifayət qədər bəhrələnməyə bildi. Azərbaycan həm qaz idxal edən ölkə kimi tanınır, eyni zamanda neftlə bağlı düzgün siyasət davam

etdirilir. Dünya dövlətləri Azərbaycanla hesablaşır. O cümlədən ölkə daxilində iqtisadiyyatın dirçəldilməsi baxımından uğurlu addımlar atıldı. "Siyasi partiyalar haqqında" qanunun qəbulu ilə Azərbaycanda sağlam partiyalaşma prosesi gedir. Təhlükəli məqam bu idi ki, partiyalar hansısa xarici qüvvələrə xidmət etsin. Bu proses müsbət istiqamətdə gedir. Yaxın gələcəkdə daha ciddi nəticələr olacaq".

Böyük Azərbaycan Partiyasının sədri Elşad Musayevin fikrincə, İlham Əliyevin prezidentliyinin 20 ilinin tamam olması siyasi bioqrafiya baxımından xeyli müddətdir. Partiya sədri bu illər ərzində baş verən mühüm hadisələrə diqqət cəkdi: "Bu müddət ərzində Azərbaycanın əraziləri işğal altında idi, 1 milyon qaçqın, məcburi köçkün problemi var idi. Əhalini narahat edən əsas məsələ ölkənin ərazi bütövlüyünün qəbul edilməsi idi. İlham Əliyevin fəaliyyətinin ən mühüm hissəsi ərazi bütövlüyünün bərpa olunması, işğal altında olan torpaqlarımızın azad edilməsində lider kimi iştirak etməsi idi. O, Azərbaycanın tarixində ölkənin ərazi bütövlüyünü təmin edən, torpaqları işğaldan azad edən, düşmən üzərində böyük qələbə qazanan dövlət başçısı kimi qalacaq.

Bundan sonrakı mərhələdə Turana gedən yolda İlham Əliyevdən ciddi addımlar gözləyirik".

A.Nağı qeyd etdi ki, Prezident İlham Əliyev təkcə

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Oktabrın 12-də Fransanın təşəbbüsü ilə bir qrup ölkə (28 dövlət) BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında Azərbaycan əleyhinə birgə bəyanat verib. Bəyanatda Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindən erməni köçü ilə bağlı əsassız iddialar və şər-böhətan yer alıb.

Halbuki ermənilərin Qarabağdan necə rahat, hər hansı məcburiyyət, zorakılıq olmadan çıxdığını hamı bilir. Buna dair yüzlərlə dəlil-sübut, o cümlədən video-faktlar var. Köç edən ermənilərin özləri etiraf edir ki, onlar öz xoşları ilə gedirlər, hər hansı zorakılıqla üzləşməyiblər, amma Fransa və ona yaxın bir neçə ölkə neçə həftədir bunun əskini isbatlasın.

Aydındır ki, ermənilərin Qarabağdan köçündə onilliklər ərzində onlara təbliğ edilən etnik dözümsüzlüyün təsiri mühüm rol oynayıb. Təkcə Xocalı hərbi canisi Robert Köşəryanın bu xüsusda vaxtilə Avropa Şurası Parlament Assambleyasının tribunasından səsləndirdiyi irqçi fikirləri yada salmaq yeter. Amma azərbaycanlılarla ermənilər qonşu Gürcüstanda və Rusiyada günü bu gün də dinc-yanaşı yaşayırlar.

Bəs Qarabağdan Ermənistanə könlü şəkildə köç edən erməniyə "qaçqın statusu" verilməsi hüquqi baxımdan nə dərəcədə doğrudur? Axı onları heç kim qovmayıb, qaçqın salmayıb. Məgər Ermənistandan xaricə köç edən minlərlə erməni qaçqın adlandırılır?

Qeyd edək ki, Avropa Şurası Nazirlər Komitəsinin sədri Kristianis Karinşin bildirdi ki, Qarabağı tərk etmiş "etnik ermənilərin mühacir, yoxsa qaçqın olduğunu aydınlaşdırmaq lazımdır".

Bu da var ki, Qarabağdan çıxıb gedən ermənilərin 10 mindən çoxu Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbiçiləri və onların ailə üzvləri olub. Yerdə qalanların əksəriyyəti isə işğal zamanı Qarabağda qanunsuz məskunlaşmış şəxslərdir ki, bu da beynəlxalq konvensiyalara ziddir. Deməli, onları "qaçqın" kimi təqdim etmək Fransa və bəzi digər Qərb ölkələri faktiki olaraq qanunsuz məskunlaşmaya bəraət qazandırmaq istəyirlər.

Beynəlxalq hüquq üzrə mütəxəssis Vüsalə Əhmədova mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a dedi ki, Qarabağdan köç edən ermənilərə qaçqın statusunun verilib-verilməyə-

Ölkədən könüllü gedən qaçqın sayılmaz! - hüquqşünasdan erməni-fransız hiyləsinə cavab

Vüsalə Əhmədova: "İşgəncə, qeyri-insani rəftar, alçaldıcı davranış baş versəydi, bu, "etnik təmizləmə" kimi səciyyələndirilə bilər"

cəyi, təbii ki, hüquqi baxımdan araşdırılacaq: "Qeyd edirəm ki, 22 aprel 1954-cü il tarixli "Qaçqınların hüquqi statusu haqqında Konvensiya" və 31 yanvar 1967-ci il tarixli "Qaçqınların hüquqi statusu haqqında Protokol" birlikdə beynəlxalq qaçqın hüququnun əsasını təşkil edir. 1951-ci il tarixli "Qaçqınların hüquqi statusu haqqında Konvensiya"da, "irqinə, dininə, milliyyətinə, müəyyən sosial qrupa mənsub olduqlarına və ya siyasi baxışlarına görə təqib olunacaqlarından əsaslı qorxuya düşərək və təndəsi olduqları (yaşadıqları) ölkədən qaçan və qorxu səbəbindən həmin ölkənin müdafiəsindən faydalana bilməyən və ya belə bir qorxu səbəbindən həmin ölkəyə qayıd bilməyən və ya qayıtmaq istəməyən şəxslər" qaçqın sayılır. Konvensiyanın ilk maddəsindən də göründüyü kimi, qaçqınlar yaşadıqları ölkədəki "təqib olunma riski"nin qurbanı kimi həmin ölkəni tərk edərək başqa dövlətdən sığınacaq alan şəxslərdir. Az öncə qeyd etdiyim kimi, Konvensiyanın 1-ci maddəsində qeyd olunan "irqi, dini, milliyyəti və ya müəyyən sosial qrupa mənsubiyyətinə görə təqib olunmaq qorxusu" halları silahlı

münaqişələr zamanı və ondan sonrakı dövrdə yarana bilər. Bu baxımdan, Qarabağdan köçən ermənilərin Konvensiyaya qoşulan hər hansı bir xarici ölkədən sığınacaq almaq hüququ yaranır. Fəqət burada önəmli olan, qaçqının irəli sürdüyü "təqib olunma qorxusu"nın həqiqi olub-olmadığıdır. Yaşadığı ölkədən qaçan ərizəçi əsaslı qorxusunu nümayiş etdirə bilməlidir. Sığındığı ölkə, qaçqının "təqib olunma qorxusu"na obyektiv qiymət verərək onun statusu ilə bağlı qərar qəbul edir. Dediym kimi, ərizəçinin subyektiv qorxusu ola bilər, lakin qorxunun əsaslı olub-olmadığını müəyyən etmək üçün mənşə ölkəsindəki vəziyyət obyektiv qiymətləndirilməlidir".

Ekspert əlavə edib ki, hazırda Qarabağdan köçən erməni vətəndaşlarının böyük əksəriyyəti 90-cı illərdəki işğaldan sonra ərəziyə yerləşdirilən şəxslərdir: "Bu artıq beynəlxalq humanitar hüquq mövzudur. Nəzərinizə çatdırım ki, Dördüncü Cenevrə Konvensiyanın 49-cu maddəsinə görə, sivil şəxslərin işğal edilmiş ərazidən hər hansı bir digər ərazilərə deportasiyası və o cümlədən də, işğalçı dövlətin öz mülki əhalisinin bir hissəsini işğal etdiyi əraziyə yerləşdirməsi

motivindən asılı olmayaraq qadağandır və Konvensiyanın ağır pozuntusunu təşkil edir. Bu hal isə bütövlükdə Ermənistan dövlətinin məsuliyyətinə gətirib çıxarır. Azərbaycan hökuməti isə erməni vətəndaşlarına "mənfi ayr-seçkiliyə məruz qoymadan humanist rəftar, hərbi əməliyyatların təsirindən ümumi müdafiə, məhkəmə təminatı, münaqişədən əvvəlki vəziyyətin qorunması, ərazidən məcburi çıxarmama, ərazini istəklərinə görə tərk etməyə şərait yaratma" kimi hüquqları təmin edib. Günlərdir ərazidə yerli və xarici jurnalistlər fəaliyyət göstərdi, vəziyyəti işıqlandırdılar. Bunlar əlbətdə ki, dəlil təşkil edir. Əgər sivilərin məcburi köçürülməsi, həmçinin işgəncə, qeyri-insani rəftar, alçaldıcı davranış və sairə baş versəydi, bu, "etnik təmizləmə" kimi səciyyələndirilə bilər. Düşünürəm ki, ədalətli araşdırma aparılacaq və doğru hüquqi qiymət veriləcək".

Politoloq Aydın Quliyev də erməni mediasının yalançı siyasəti barədə fikirlərini bölüşüb. Politoloq yazır ki, erməni mediası könüllü olaraq Qarabağdan gedən ermənilərin sayını durmadan şişirdir: "Ermənistan mediası Qarabağdan gedənlərin sayını 100 minə çıxardı, hələ artır-a artır gedirlər. Təbii ki,

XİN: "AŞPA Türkiyə ilə bağlı qəbul etdiyi qərarla tarixi səhvə yol verib"

Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA)

2023-cü il oktyabrın 12-də Türkiyə ilə bağlı qəbul etdiyi tövsiyə və qərarla tarixi səhvə yol verib. APA-nın İstanbul müxbirinin verdiyi xəbəre görə, bu barədə Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyinin bəyanatında deyilir.

Qeyd olunub ki, bu təşəbbüslə AŞPA məhkəmə proseslərindən siyasət üçün istifadə edir və dialoq kanallarını bağlamağa çalışır.

"Bu, AŞPA-nın əsas səbəbini təşkil edən demokratik dəyərlərə ziddir. AŞPA-nın etdiyi bu ehtiyatsızlıq gələcəkdə utancla xatırlanacaq. Türkiyə qurucu üzvü olduğu Avropa Şurasının məşvərət orqanı olan AŞPA-nın öz məqsəd və dəyərlərindən bu qədər uzaqlaşmasından təəssüflənir", - deyər vurğulanıb.

Lukaşenko: "Ermənistan özünü tərəfdaş kimi aparmır"

Ermənistan özünü heç də hər zaman tərəfdaş kimi aparmır. APA xəbər verir ki, bunu Belarus Prezidenti Aleksandr Lukaşenko Qırğızstanın paytaxtı Bişkekə keçirilən MDB Dövlət Başçıları Şurasının iclasında çıxışı zamanı deyib.

"Mən çıxışma əsas məsələlərlə başlamaq istərdim. Nəzərinizə çatdırım ki, Birliyin yaradılmasında əsas məqsəd SSRİ-nin dağılmasından sonra əlaqələrin kəsilməsinin qarşısını almaq idi. Birliyin yaradılması rəqiblərimizi qane etmədi və bu gün də qane etmir, çünki Qərb indiyədək bizi sarsıtmaq, zəiflətmək və öz maraqlarına tabe etmək cəhdlərindən əl çəkmir. İlk olaraq Gürcüstan Birliyi tərk etdi, Ukrayna de-fakto bizimlə deyil. Moldova haqda böyük suallar mövcuddur. Ermənistan isə özünü, təəssüf ki, heç də həmişə tərəfdaş kimi aparmır", - Belarus lideri bildirib.

bu rəqəmlər reallığı əks etdirmir. 100 il əvvəl Osmanlıda 1,5 milyon erməninin "genosid edildiyini" uyduran daşnakların əlində Qarabağdan "100 min qaçqın və ya məcburi köçkün erməni" nəğili uydurmaq nə çətin məsələdir ki. Bəli, əsas say deyil, odur ki, həmin ermənilər gah "qaçqın", gah da "məcburi köçkün" adlandırılır. Halbuki bunların heç biri doğru deyil. Əvvəla, onları Azərbaycanca getməyə heç kim məcbur etmədiyi üçün onların barəsində qaçqın və ya məcburi köçkün ifadəsi qətiyyənlərinə düşmür. İkinci, onlar

heç bir halda qaçqın adlandırılmaz, çünki artıq çoxdan Ermənistan vətəndaşlığını qəbul ediblər və pasportlarını da alıb qoyublar ciblərinə. Onlar məcburi köçkün də adlandırılmaz, çünki Azərbaycanın torpaqlarından başqa ölkənin ərazisinə gediblər. Bəs Qarabağdan gedən ermənilər status etibarilə kimlərdi? Məncə, onlar siyasi mənada separatizm oyununun qurbanlarıdır, hüquqi mənada isə legitim vətəndaşlığı olmayan şəxslərdir".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

“Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması üçün tarixi şərait yaranıb”. “Yeni Müsavat” bildirir ki, bu barədə Prezident İlham Əliyev oktyabrın 10-da Şuşada keçirilən beynəlxalq tədbirin iştirakçılarına ünvanladığı müraciətdə bildirib. Dövlət başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan daim sülhün tərəfdarı və bölgədə sülh təşəbbüslərinin müəllifi olub:

“Regional məsələlərin bilavasitə region ölkələrinin iştirakı ilə həll edilməsi prinsipindən çıxış edərək Azərbaycan 3+3 əməkdaşlıq formatını irəli sürüb. Hazırda Ermənistan-Azərbaycan münasibətlərinin normallaşdırılması, sülh müqaviləsinin imzalanması və Cənubi Qafqaz bölgəsinin sülh və əməkdaşlıq məkanına çevrilməsi üçün tarixi şərait yaranıb”. Bundan cəmi iki gün qabaq - oktyabrın 8-də isə Azərbaycan Prezidenti İrəvana analoji çağırışı Gürcüstan səfəri zamanı etmişdi. Sitat: “Qafqazda sülh tam bərqərar etməyin artıq vaxtı çatıb. Biz Gürcüstanla ölkələrimizin ərazi bütövlüyü və suverenliyini daim dəstəkləmişik. Ərazi bütövlüyünün pozulması qəbuledilməzdir. Bu baxımdan Azərbaycanın mövqeyi birmənalıdır. Əgər Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi bağlansa, Cənubi Qafqazda yeni bir siyasi vəziyyət yaranacaq. Bölgə ölkələri əməkdaşlığa üçtərəfli formada başlaya bilərlər. İndi məqam gəlib çatıb. Bu şans əldən vermək böyük səhv olar”.

Daha bir gün sonra İlham Əliyev Bakıda - MDB-yə üzv dövlətlərin təhlükəsizlik və xüsusi xidmət orqanları rəhbərləri Şurasının 53-cü iclasının iştirakçıları ilə görüşü zamanı Paşinyanın üçlü Bişkek görüşündən imtinası ilə bağlı bildirib: “Oktyabrın 12-də, bir gün sonra Rusiya tərəfinin təklifi ilə Rusiya, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Bişkek görüşü olmalı idi. Biz Rusiya Federasiyasının vasitəçiliyini minnətdarlıqla qəbul edirik, çünki Rusiya bizim qonşumuz, müttəfiqimiz, həmçinin bizim regionda yerləşən, minlərlə kilometr uzaqda olan ölkələrdən fərqli olaraq qonşuluqda yerləşən Ermənistanın da müttəfiqidir. Təbii ki, ölkələrimiz arasında münasibətlərin tarixi, əlbəttə, Rusiya tərəfinin vasitəçiliyini nəzərdə tutur. Biz bu təklifi müsbət qarşıladıq və xarici işlər nazirimiz Rusiya və erməni həmkarları ilə görüşməyə hazır idi. Tə-

Bakının İrəvana ard-arda ismarışları - Ermənistana nəyin xəbərdarlığıdır?

Prezident əvvəlcə Tiflisdə, sonra Şuşada, nəhayət, Bakıda açıq mətnlə Paşinyan administrasiyasına mesajlar yolladı - kapitulyant ölkə tələsməlidir ki...

əssüf ki, erməni tərəfi bu görüşdən imtina etdi. İndi sual yaranır: Ermənistan sülh istəyirmi? Zənnimcə, xeyr, çünki əgər sülh istəsəydi, bu imkandan imtina etməzdi”. Bir sözlə, ardıcıl olaraq eyni mahiyyətli çağırışlar edilib. Bu permanent çağırışlar və ismarışlarla Bakı İrəvana nəyin xəbərdarlığını edir? Şübhə yox ki, Güney Qafqaza yaxın bölgədə (ərəb-İsrail) yeni müharibənin alovlanması Azərbaycan liderinin Ermənistana permanent sülh çağırışlarını ikiqat aktual edir. Çünki Fransa kimi dövlətləri heç də ermənilər maraqlandırmır və əslində yeni müharibə axtarışındadır. Belə məkrli planları isə yalnız Bakı və İrəvan arasında sülh müqaviləsinin imzalanması poza bilər. Ermənistan da ehtiyatlandığı təhlükədən qurtular. Yeni kapitulyant ölkə ən əvvəl bu səbəbə tələsməlidir ki, daha bir müharibəni öz içinə daşmasın. Doğrudur, az öncə Nikol Paşinyan 3+3 formatına qatılmağa hazır olduğunu söyləyib. Ardınca bildirib ki, Azərbaycan lideri ilə Brüssel görüşlə bağlı ilkin razılıq var. Amma nədənsə Bakının ən uğurlu format kimi irəli sürdüyü “üçlü” Tiflis formatı barədə susub. Bəs İrəvan nəhayət, sözdən işə, real əmələ keçəcəkmi?

Politoloq Murad Sadəddinov “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, Azərbaycan hər zaman Cənubi Qafqazda sülh tərəfdarı olub. “Bakı bölgə-

nin inkişafında maraqlı olan dövlət kimi siyasət yürüdü. Bizim sülh təkliflərimizin arxasında ciddi əsasnamə var. Ermənistan isə kənar qüvvələrin vədlərinə inanaraq, gələcəkdə revansizm olacağına ümid edərək sülh prosesindən yayınır. İkincisi, Ermənistan Qarabağda baş verən son hadisələrdən Azərbaycana qarşı beynəlxalq müstəvidə istifadə etməyə çalışır. Ona görə də sülh danışıqlarına meyl etmir”, - deyə politoloq vurğuladı. Ekspert bildirdi ki, İrəvan rəsmi Parisin təsir imkanları olan meydançalarda danışıqlar aparmaq istəyir: “Hətta Gürcüstan platformasına da Ermənistan hakimiyyəti müsbət rəy bildirməyib. Göründüyü kimi, yalnız Fransanın patronajlığı altında siyasət yürütməyə çalışır. Amma bu çətin altında addımlar Ermənistan üçün yaxşı heç nə vəd etmir. Regiondan çox uzaq olan dövlətin siyasətini reallaşdırmaq cəhdi Ermənistanı siyasi dalana gətirib çıxaracaq”.

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublunun sözlərinə görə, Ermənistan harada Rusiya varsa, orada iştirakdan yayınır. Onun fikrincə, bununla belə Bakının təklif etdiyi Tiflis masası var və Brüssel danışıqlarına da razılıq verilib: “Amma İrəvan bunların heç birində konkret nəticələr istəmir. Paşinyan sülh sənədinə kapitulyasiya aktı kimi baxır və hakimiyyə-

tinə təhlükə olaraq görür. Ona elə gəlir ki, indiki mərhələdə tarixi sülh müqaviləsinə bağlamaqla Ermənistan ərazi güzəştinə getmiş olacaq, daxildən təzyiqlər güclənəcək, erməni lobbisi onun yoxılması üçün çırmnacaq. Ona görə addım-addım, ağır və ləng iş gedir. Başqa bir yandan isə anklavların barteri kimi sərsəm iddialar səsləndirir, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı anlaşmanı təhrif edir və görüşləri Makron masasına çəkir. Odur ki, sülh müqaviləsinə qədər üçtərəfli sənədin bütün müddəaları yerinə yetirilməlidir. Əgər sərhədlərin dəqiqləşdirilməsi prosesi getmirsə, nəqliyyat kommunikasiyalarının açılmasında bir fakt belə yoxdursa, tərəflər sülh müqaviləsinə necə yaxınlaşa bilərlər?”

X.Teyyublu prezidentin son çıxışını yada salaraq söylədi ki, dövlət başçısı uzaq Qərbin moderatorluğundansa, yaxın və müttəfiq Rusiyanın vasitəçiliyini üstün tutdu: “Yəni sülh müqaviləsi olacaqsə, Moskvada imzalanacaq. Brüssel danışıqları artıq öz əhəmiyyətini əvvəlki səviyyədə saxlamır. Qərb platformasında qərəz və balans pozulması müşahidə edirik. Makron, Şolts, Mişel bir mərkəz kimi çıxış edirlər. Paşinyan da onlara bel bağlayıb. Bu formatda danışıqlar prosesi ilə nəticə hasil olmaz”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Füzulidə mina partladı - ölən var

2023-cü il 13 oktyabr tarixində Füzuli rayonunun Aşağı Veysəlli kəndi ərazisində minalardan təmizlənməyən ərazidə mina hadisəsi baş verib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi və Minatəmizləmə Agentliyinin (ANAMA) Mətbuat xidmətləri birgə məlumat yayıb.

İlkin məlumatlara əsasən, tank əleyhinə mina partlayışı nəticəsində Qazel markalı maşının sürücüsü 1987-ci il təvəllüdlü Əbilov Fəmil İlyas oğlu həlak olub, “Kamaz” tipli yük maşınının sürücüsü 2000-ci il təvəllüdlü Bayramov Namaz Nəbadi oğlu xəsarət alıb.

ANAMA bir daha vətəndaşları məsuliyyətli davranmağa, belə olmaları ərazilərə daxil olmamağa, tələb olunan qaydalara riayət etməyə çağırır.

Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolunun tikintisi yekunlaşır

Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonları ərazisində dövlətimizin başçısının tapşırığı ilə icra olunan yol infrastrukturunu layihələrindən biri olan Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolunun tikintisi işləri sürətlə davam etdirilərək yekunlaşdırılır.

“APA-Economics” xəbər verir ki, başlanğıcını Hacıqabul-Horadiz-Ağbənd-Zəngəzur dəhlizi magistral avtomobil yolunun Cəbrayıl rayonu Şükürbəyli kəndindən keçən hissəsindən götürməklə Xocavənd rayonunun Hadrut qəsəbəsinə qədər uzanan yolun uzunluğu 39.7 km-dir.

Avtomobil yolu 4 hərəkət zolaqlı olmaqla I texniki dərəcəyə uyğun inşa edilir. Yolun hərəkət hissəsi 14 metr, torpaq yatağının eni isə 21.5 metr təşkil edir.

Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolunun 2, 19, 20, 27, 31 və 39-cu km-lik hissələrində 6 avtomobil körpüsünün inşası, suların ötürülməsini təmin etmək məqsədilə nəzərdə tutulan 39 dairəvi borunun, 9 düzbucaqlı su keçidinin, 49 ehtiyat borunun, yolun ətraf mühitə, o cümlədən faunaya mənfi təsirini azaltmaq məqsədilə 7 yolaltı keçid, həmçinin zəruri yerlərdə beton və daş istinad divarlarının, avtobus dayanacaqlarının tikintisi layihə üzrə son mərhələdə aparılaraq yekunlaşdırılır.

Yolboyu torpaq işləri artıq 100 faiz icra olunub. Hazırda yol əsasının və çiyinlərin tikintisi, həmçinin 3 laydan ibarət yeni asfalt-beton örtüyünün döşənməsi işləri aparılır. Qeyd olunan işlər də son mərhələdə olmaqla icra olunur.

Tikinti işləri “İnşaat Norma və Qaydaları”nın tələblərinə əsasən, Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinin rəhbərliyinin birbaşa nəzarəti altında həyata keçirilir. Yolun tikintisinin 2023-cü ilin sonunadək yekunlaşdırılması planlaşdırılır.

Şükürbəyli-Cəbrayıl-Hadrut avtomobil yolu işğaldan azad edilmiş Xocavənd, Füzuli və Cəbrayıl rayonlarının ərazisindən keçir. Avtomobil yolu Hadrut qəsəbəsi və Cəbrayıl şəhəri də daxil olmaqla sözügedən rayonların 20-ə yaxın yaşayış məntəqəsini əhatə edir.

Xatırladaq ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə 19 oktyabr 2022-ci il tarixində sözügedən yolun 14.2 km-lik Şükürbəyli-Cəbrayıl hissəsi, 5 may 2023-cü il tarixində isə 8.2 km-lik hissəsi istifadəyə verilib.

Günah öləndədir

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Yenə dünyada viktimbleyminq aşıqləri aktivləşmişdir. Viktimbleyminq - hansısa kriminal hadisədə, pis işdə günahı qurbanın üstünə atmaqdır. O bizdə köhnə deyim ki var, “günah öləndədir”, bax o zır viktimbleyminq şüarıdır. Bu səfəh, bir az komploçuluqdan qidalanan ideyanın daşıyıcıları cinayət olanda canını, oğurluq olanda oğrunu, qətl olanda qatili suçlamazlar. Deyirlər ki, məsələn, niyə arvad erinin sözüne baxmayıb, bu da qızıl, vurub arvadı öldürüb. Gecə barında oynayan qız elə yaxşı olub qaz partlayanda ölüb. Qapını açıq qoymazdın, oğru girməzdi. Və sairə və ilaxır. Belələrinin fantaziyası bitməz.

Molla Nəsrəddin lətifələrində də buna oxşar biri var. Deyir Mollanın evini yarırlar, camaat yığışib gəlir, hərəsi bir söz deyir: gerek evdə pul saxlamazdın, gerek qapını bərk bağlayardın, gerek darvazaya it bağlayardın, gecə nahaq bərk yatırsan... Axırda Molla dözmür: “Hə, başa düşdüm, deyirsiniz yəni oğruda heç bir günah yoxdur”.

İndi HAMAS-ın İsrailə azğın terrorundan sonra internetdə, sosial mediada, lap elə əski mediada da viktimbleyminqin biri bir qəpikdir. Məsələn, bir nəfər rus jurnalisti - adını da çəkməyə əlim gəlmir - deyirdi ki, Qəzza zolağı yaxınlığında mahnı festivalı keçirmək, rəqs gecəsinin təşkili düzgün olmayıbdır, hətta orda rəqs edənlər... narkotik aludəçiləri imiş.

Bəziləri Mossadı qınayır: niyə hər şeydən xəbər tuturlar, ancaq bunu görməyiblər? Sanki Mossad Allah imiş. Başqa vaxt eyni insanlar İsrail kəşfiyyatını bütün dünyada insanların şəxsi həyatına müdaxilədə suçlayırlar. Bilmirsən nə istəyirlər. Gah “bütün dünyanı masonlar fırladır”, gah da “masonlar heç zadı fırlatmır”. Az qalırlar desinlər ki, HAMAS-ı İsrail yaradıb - İsrailə zərbə vurmaq üçün. Axırda belə çıxır İranı da İsrail “yaradacaq”. Məsəl üçün, Xamneyi Tel-Əviv Universitetinin “Kabbalistika” fakültəsinin qiyabi şöbəsinin məzunu olmuşdur.

Ən yaxşısını, belə çıxır bir zamanlar Eldar Mahmudov edirmiş. Tutub biznesmenləri soyurdular, heç kəsin də bunlara qarşı hansısa xüsusi xidmət, gizli servis iddiaları olmurdu. Nə olurdu, olurdu, olacağa nə çarə? O köhnə teletamaşada deyilən kimi, baba dərviş, bu dünyada nə olubsa olubdur, nə olacaqsə onlar da olasıdır. Vallah. Başını aşağı sal, işini gör. (Bunun da anekdotu var, bilənlər bilməyənlərə nəql eləsin).

Ancaq mövzuya istənilən tərəfdən girişərkən, mənə, əsas bir detalın üzərində dayanmaq vacibdir: İsrail bütün Orta Doğuda - Yaxın Şərqdə yeganə demokratik dövlətdir. O ətraflarda başqa bir beləsi, yəni içində ala qarğa bala çıxardan dövlət quruluşu yoxdur. İsrailə hücum, demokratiyaya hücumdur. Etnik, dini, tarixi temalar sonrakı mövzulardır. İsrail bölgədə yeganə yerdir ki, orda seçkilər keçirilir, xalq hakimiyyətin formalaşmasında iştirak edir. Ətrafda hər yer avtoritarizm, totalitarizm, monarxiyadır. Elə o HAMAS-ın Qəzza anklavında hakimiyyəti ələ keçirməsindən - 2006-cı ildən bəri, 17 ildir orda heç bir seçki keçirilmir. Halbuki, 2006-cı ildən İsrail parlamenti Knesset-ə 7 dəfə seçkilər keçirilib. 5 dəfə baş nazir dəyişilib. Sözləşib, hazırda Knessetdə 4 ərəb deputat var.

Yaxud, HAMAS-ın dəyirmanına su hardan gəlir, bunun da üzərində düşünmək lazımdır. Elə o Qatar şeyxləri, qaz satıb, fələstinli terrorçuların qazanını doldururlar. Fələstində fond var, onun həlak olan terrorçuların ailələrinə, o cümlədən İsrail zindanlarındakı terrorçulara illik yardımları bəzən 160 milyon dolları keçir. Bir “şəhid” kəmərlı partladıcının ailəsinə onun ölümündən sonra 1 milyon dollar verirlər. İsrail türməsinə qalmaqın hər ili puldur. Nə qədər çox qalsan, pul da artır. Məsələn, ilk 3 ildə 3-5 min dollar verirlərsə, 25-30 il dustaq qalanların ailəsinə ayda 12 min dollar çatırmış. Məbləğ çox təəccüblüdür.

İndi kimsə çıxıb deyər ki, o pulu da masonlar verir.

Qarabağ məsələsi həmişəlik qapansa da, erməni revanşist-daşnaklar hələ də “qınlarına çəkilmək” istəmir, “bəlkə də, qaytardılar” ümidi ilə yaşayırlar. Bilə-bilə ki, bu, boş qazan dalı taqıldatmaqdan savayı bir şey deyil. Bu da növbəti fakt. “Artsax” prezidenti Samvel Şahramanyanın “artsax respublikası”nın mövcudluğuna xitam verilməsi haqqında bədnam fərmanı heç bir mənə daşımır və bir çox səbəbdən onun hüquqi qüvvəsi yoxdur”. Bu barədə “Ayakve” təşəbbüs qrupunun üzvü Avetik Çalabyan bildirib.

“Birincisi, bu, konstitusiyaya (hansı konstitusiyaya? - red.) ziddir, ikincisi, məcburiyyətlə, əhalinin fiziki şəklində məhv edilməsi hədəsi ilə imzalanıb, üçüncüsü, hər hansı fərman dərc olunduqdan sonra qüvvəyə minir, amma bu fərman dərc olunmayıb, bunu heç kim görməyib. Ona görə də istinad edilən Samvel Şahramanyanın

nunda “Artsax” adlı “dövlət” yoxdur, olmayıb, bu adla süni şəkildə şişirdilmiş qondarma terror rejimini “dövlət” kimi sıırmaq istəyirdilər. Lakin onu hətta Ermənistan belə tanıdırdı. Samvel Şahramanyan qondarma rejimin qondarma başçısı idi və onun imzaladığı hansısa sənəd Azərbaycan üçün hüquqi əhəmiyyət kəsb eləmir.

Ərdoğan Makronla İsrail-Fələstin münaqişəsini müzakirə edib

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Fransa Prezidenti Emmanuel Makronla telefonla danışmış. APA-nın İstanbul müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Türkiyə Prezident Administrasiyası məlumat yayıb.

Danışq zamanı bölgədəki humanitar vəziyyət, sülhün təmin edilməsi istiqamətində görülən işlər və İsrail-Fələstin münaqişələri çərçivəsində atılacaq addımlar müzakirə edilib.

Ermənilər havadan çıxma bilmir - yenə “Artsax ləğv olunmayıb” deyənlər var...

Çingiz Qənizadə: “Şahramanyan qondarma rejimin, quldur dəstəsinin təmsilçisi kimi özlərinin təslim olduğunu yazılı şəkildə bəyan edib”

fərmanı hüquqi mənada əhəmiyyətsiz sənəddir. O, mövcud deyil və hətta dərc olunmayıb”, - Çalabyan sayıqlayıb.

Qeyd edək ki, “Ayakve” təşəbbüs qrupu “Dağlıq Qarabağ” Azərbaycan ərazisi saymağı cinayət əməli sayan” müvafiq qanunun qəbulu üçün yaradılıb və artıq kifayət qədər imza toplayaraq MSK-ya təhvil verib. Qalır parlamentin müzakirəsi. Əksər ekspertlərə görə, Paşinyanın partiyasına məxsus hakim çoxluq bu təşəbbüsü rədd edəcək.

Ancaq guya qəbul etsə, nə olacaq ki? Çalabyanın iddialarında hüquqa əsaslanmasının özü nə dərəcədə hüquqidir?

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquqşünas Çingiz Qənizadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, “Ayakve” təşəbbüs qrupunun üzvlərinin böyük əksəriyyəti Daşnaksütyun Partiyasının nümayəndələridirlər və revanşist qrupların təsiri altında olan adamlardır. Ona görə “Ayakve” adlanan hansısa qrupun üzvlərinin nə deməsi, hansı sərəm iddialar irəli sürməsi bizim üçün önəmli deyil. Birincisi Azərbaycanın dünya tərəfindən tanınan ərazisinə daxil Qarabağ iqtisadi rayo-

Onun imzaladığı sənəd hüquqi sənəd deyil, sadəcə olaraq Şahramanyan qondarma rejimin, quldur dəstəsinin təmsilçisi kimi özlərinin təslim olduğunu yazılı şəkildə bəyan edib. Təbii ki, həmin o ratifikasiya edilə, məlumatda rəsmi sənəd kimi dərc oluna bilməz. Çünki hansısa rəsmi, tanınan hüquqi subyektin, rəsmi qurumun sənədi deyil. Qondarma rejimin təslimçilik elanını onların qondarma “parlament”i “təsdiqləməli” idi? Erməni Çalabyanın fikirləri sərəm daşnak fikirlərindən başqa bir şey deyil. “Artsax” adlı respublika olmayıb. Çalabyanlar bundan sonra ağıllarına, ağızlarına gələn iddiaları irəli sürəcəklər, min

hoqqadan çıxacaqlar. Ancaq onların hay-küyləri əbəsdir və reallıqları dəyişə bilməz”.

Hüquqşünas onu da dedi ki, “Ayakve” təşəbbüs qrupunun “Dağlıq Qarabağ” Azərbaycan ərazisi saymağı cinayət əməli sayan” qanunun qəbuluna çalışsa da baş nazir Nikol Paşinyanın partiyasına məxsus hakim çoxluğun bu təşəbbüsü rədd edəcəyi ehtimalı yüksəkdir. Əslində “Ayakve” təşəbbüs qrupu Ermənistan və Nikol Paşinyan hökumətinə yeni problemlər yaradan hərəkətlər edir. Bunu Paşinyanın qəbul edəcəyi gözlənilən deyil: “Hətta Paşinyan bunun qarşısını almasa və qanun kimi qəbul edilsə belə, reallıqları dəyişməsi mümkün olmayacaq. Belə bir

qanunun qəbulu Ermənistanın özünə zərbə vuracaq, Ermənistan cəmiyyətindəki parçalanma və qarşıdurmanı daha da dərinləşdirəcək. Revanşist qüvvələr başladığı prosesin, petisiyaların mənasız olduğunu özləri də bilirlər. Lakin bununla sadəcə olaraq Ermənistan hakimiyyətinə təzyiq edirlər ki, Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalama-sın. Nə qədər ki, Ermənistan-da bu cür revanşist qüvvələr, yaramaz elementlər var, Ermənistanın Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamasına əngəllər törədəcəklər. Ona görə də müəyyən zaman lazım olacaq ki, Ermənistan öz daxilində bu cür qüvvələri təmizləsin”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Avropa Parlamentinin ardınca Avropa Şurası Parlament Assambleyası (AŞPA) da “Qarabağ məsələsi”ni müzakirə edib. “Yeni Müsavat” yazır ki, AŞPA 2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycanın Qarabağda hərbi əməliyyatlarını pisləyən “Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət” adlı qətnamə qəbul edib.

Bu barədə Ermənistanın AŞPA-dakı nümayəndə heyətinin rəhbəri Ruben Rubinyan sosial şəbəkələrdə məlumat yayıb. O qeyd edib ki, AŞPA həmçinin eyniadlı tövsiyə qəbul edib. Rubinyan bildirib ki, bu sənədlərdə guya Qarabağın erməni əhalisinin fiziki “məhv olmaq” təhlükəsi və Azərbaycanın hakimiyyətinin “ermənofobiya siyasəti” səbəbindən öz vətəninə tərk etdiyi göstərilir. “Assambleya Nazirlər Komitəsini Avropa Şurasına üzv ölkələrin üzərinə götürdüyü öhdəliklərin yerinə yetirilməsi ilə bağlı 1994-cü il bəyannaməsinə əsaslanaraq, Azərbaycanla bağlı monitorinq prosesi ke-

AŞPA Qarabağa “revizor” göndərir - qurumun “zibil sənədi”

Daha bir Qərb təsisatı “Dağlıq Qarabağda humanitar vəziyyət” adlı qətnamə ilə kin qusub; bölgəyə missiya-komissiya yollamaq arzusu bitmir; **deputat:** “Qoy missiya göndərsinlər, Azərbaycanın beynəlxalq ictimaiyyətdən gizlətdiyi hər hansı məsələ yoxdur”

şəxslərə yardım proqramı tərtib edəcəyik”, - deyə o bildirib. Onun sözlərinə görə, “bu insanların nə vaxt və necə evlərinə qayıdacaqları daha mühüm məsələdir”. Buriç Baş Katibliyin Azərbaycan hakimiyyətinin yaranmış vəziyyətlə bağlı mövqeyini “başla düşmək” və “qiymətləndirmək” üçün tezliklə bu ölkəyə də missiya göndərə biləcəyinə ümid etdiyini bildirib. O, həmçinin Azərbaycanı Avropa İnsan Hüquqları Konvensiyasının müddəalarına tam riayət

məkdə davam edirlər ki, Azərbaycana sanksiyalar tətbiq etmək planları yoxdur”, - o qeyd edib. Zöhrabyan bildirib ki, bu müraciətlər adi kağız tullantılardır, zibildir.

Qeyd edək ki, oktyabrın 11-də Avropa İttifaqının Cənubi Qafqaz üzrə xüsusi nümayəndəsi Toivo Kloor Bakıda, oktyabrın 12-də isə İrəvanda səfərdə olub. XİN başçısı Ceyhun Bayramovla görüşdə tərəflər Azərbaycan-Ermənistan arasında sülh sazişi layihəsinin perspektivləri, iki

qaçqın-köçkün düşəndə niyə bu qədər həsirə düşməmiş, narahat olmamışdılar?

Deputat Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, AŞPA-nın monitorinq missiyası göndərməsindən hər hansı problem yoxdur: “Qoy missiya göndərsinlər. Azərbaycan beynəlxalq ictimaiyyətdən gizlətdiyi hər hansı məsələ yoxdur. Beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanı təbdən çıxarmağa çalışırlar. Amma biz beynəlxalq hüquqa zidd addım atmamışıq. Anti-

Putin: “Fələstin-İsrail münaqişəsinin gərginləşməsi ABŞ-nin uğursuz siyasətinin nəticəsidir”

● srail şiddətli hücumu məruz qalıb, lakin nizamlanma yalnız paytaxtı Şərqi Qüds olan müstəqil Fələstinin yaradılması ilə mümkündür. APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bunu Rusiya Prezidenti Vladimir Putin MDB sammitində deyib.

Onun sözlərinə görə, Rusiya Fələstin-İsrail münaqişəsinin danışıqlar yolu ilə həllinə alternativin olmadığı mövqeyindən çıxış edir.

“Onların məqsədi paytaxtı Şərqi Qüdsdə, İsrailə sülh və təhlükəsizlik şəraitində birgə mövcud olan müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasını nəzərdə tutan BMT-nin “iki dövlətli” formulunun həyata keçirilməsi olmalıdır. Əlbəttə ki, biz bunu da görürük ki, İsrail qəddarlığı ilə seçilən misli görünməmiş bir hücumu məruz qaldı və əlbəttə ki, o, qorunmaq hüququna, dinc mövcudluğunu təmin etmək hüququna malikdir”, - deyə Rusiya prezidenti vurğulayıb.

Putin qeyd edib ki, Fələstin-İsrail münaqişəsinin misli görünməmiş gərginləşməsi israililərlə və fələstinlilərlə üçün böyük faciəyə çevrilib. O, bunu ABŞ-ın Yaxın Şərqdəki uğursuz siyasətinin bilavasitə nəticəsi adlandırır.

Rusiya lideri əlavə edib ki, Birləşmiş Ştatlar avropalı tərəfdaşlarının dəstəyi ilə Yaxın Şərqə nizamlanmasını inhisara almağa çalışıb, lakin hər iki tərəf üçün məqbul olan kompromislər tapmağa çalışmayıb və şübhəsiz ki, Fələstin xalqının köklü maraqlarını heç vaxt nəzərə almayıb.

çirməyə çağırır. Azərbaycan öz öhdəliklərini yerinə yetirə bilməse, Assambleyanın Azərbaycan nümayəndə heyətinin mandatına etiraz etməkdən başqa yolu qalmayacaq (bu o demək olacaq ki, Azərbaycan nümayəndə heyətinin AŞPA-da iştirakı ən azı məhdudlaşacaq)”, - Rubinyan qeyd edib.

Bundan əlavə, Avropa Şurası “Qarabağdan köçən insanların ehtiyaclarını öyrənmək üçün Ermənistanı qaçqınların işləri üzrə xüsusi nümayəndəsini göndərib”. Bu barədə Avropa Şurasının baş katibi Mariya Peyçinoviç-Buriç deputatların suallarına cavabda bildirib. “Xüsusi nümayəndəm artıq Ermənistan hakimiyyətinin razılığı ilə Ermənistanı gedib və o, bu şəxslərin ehtiyaclarının siyahısını tərtib edəcək, çünki onların sayı 100 000-dən çoxdur. Təəssüf ki, onların demək olar hamısı Qarabağdan gedib və biz mütləq qeyd edilən

etməyə çağırır və erməni əhalinin “tezliklə təhlükəsiz şəkildə evlərinə qayıda biləcəyinə” ümid ifadə edib.

“AŞPA qətnamə qəbul edib: “etnik təmizləmə”, “artsax xalqının fiziki məhv edilmə təhlükəsi”, Azərbaycanın “hərbi təcavüzünü pisləmək”. Sual verirəm, bəs sonra?” Bu sözləri keçmiş deputat, “Təhlükəsizlik və Demokratiya” hüquq müdafiə təşkilatının prezidenti, hazırda Strasburqda olan Naira Zöhrabyan AŞPA-nın qəbul etdiyi qətnamə haqda bildirib. “AŞPA-nın qətnamələri, Avropa Parlamentinin qətnamələri kimi, hüquqi qüvvəyə malik deyil. Azərbaycana qarşı konkret sanksiyalar təklif ediblərmə? Bir neçə gün əvvəl Avropa Parlamenti daha irəli gedərək, Avropa Birliyinə Azərbaycana sanksiyalar tətbiq etməyi tövsiyə etdi. AB Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etdimi? Təbii ki, yox! Üstəlik, AB liderləri bəyan et-

ölkə arasında normallaşma məsələləri, bölgədəki son vəziyyət, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin yerli erməni əhalisinin reintegrasiyası istiqamətində atılan addımlar etirafında fikir mübadiləsi aparılıb. Nazir Qarabağ bölgəsinin yerli erməni sakinlərinin reintegrasiyası istiqamətində aparılan işlər barədə qarşı tərəfi məlumatlandırır, hazırda tərəfimizdən yaradılmış elektron portal vasitəsilə yerli erməni sakinlərin qeydiyyatı prosesinin davam etdirildiyini bildirib. Həmçinin erməni sakinlərin Azərbaycan ərazisini tərk etməsinin hər hansı bir məcburi yerdəyişmə ilə əlaqədar olmadığı diqqətə çatdırılaraq BMT rəsmilərinin bölgəyə son səfərləri və səfər sonrası verilən açıqlamaların bunun bariz nümunəsi olduğu qeyd olunub. Bəs Qarabağ gerçəyinə əmin olmaq üçün kollektiv Qərb daha nə qədər missiya - komissiya yarada-caq? Bir milyon azərbaycanlı

terror tədbirləri zamanı yalnız hərbi obyektlər vurulub, bu gün imkansızlara sosial sığınacaq ayrılıb, gedənlərə köməklik göstərilir, heç bir mülki erməni zərər görməyib... Belə genosid olur? Ermənilər özləri ilə bizi səhv salırlar. Onların törətdiyi vəhşiliklər tarixin ən qanlı cinayətlərindən sayılır. Azərbaycan isə humanist prinsiplərə uyğun addımlar atır. Ona görə bu gün istənilən missiya gələ bilər. BMT də gəldi, heç nə tapmadı, AŞPA da gəlsin öyrənsin”.

A.Mirzəzadə dedi ki, amma AŞPA missiyası gələrkən azərbaycanlı köçkünlərlə də tanış olsunlar, Məşəli qatili Xaçatryanın öldürdüyü şəxslərin yaxınları ilə də danışsınlar, erməni işğalçıların Ağdam məscidini hansı vəziyyətə saldıqlarını gözləri ilə görsünlər, minalanmış sahələrə baxsınlar. Bu baxımdan onların gəlməsinə heç bir problem yoxdur. Hansı beynəlxalq qurum Azərbaycana

müraciət edərsə, ona şərait yaradılır. O ki qaldı qətnaməyə, tövsiyə xarakterlidir, hüquqi sənəd deyil. AŞPA deputatları bundan əvvəl dəfələrlə Ermənistanın işğalçılığına pisləyən bəyanatlar qəbul ediblər, avropalı deputatlar burada köçkünlərlə görüşüblər. Ona görə də müəyyən dairelərin ermənilərin “timsah göz yaşları” axıtmasına inanaraq bizi nədəsə ittiham etməsinin nə hüquqi, nə mənəvi əsası var”.

Politoloq Yeganə Hacıyevanın sözlərinə görə, ümumiyyətlə, BMT, Avropa İttifaqı (Aİ), Avropa Şurası, Avropa Parlamenti ayrı-ayrı dövlət başçılarına müraciət edərkən, Ermənistanın Azərbaycan tərəfindən guya təcavüzə məruz qaldığı barədə yalan iddialar irəli sürür: “Ötən 30 il müddətində olduğu kimi, bu dəfə də bü-

töv bir “yalan paketi” hazırlayıb dayanmadan bütün ünlülərə göndərilir. Azərbaycan dövləti, diplomatiyası da onlara tutarlı cavab verir və iflasa uğradılan “yalançı erməni kampaniyası”nı zərərsizləşdirmək üçün hər dəfə yeni addımlar atır. Onlar hərbi eskalasiyaların, baş vermiş döyüşlərin, insan itkisinin günahını Azərbaycanın adına yazmaq üçün çalışırlar. Sərhəddə və Qarabağdakı keçmiş separatçı hərbi qrupların törətdikləri təxribatlara verilən cavabları həmişə təcavüz kimi təqdim etməklə rəsmi Ermənistanın təbliğat tezislərini daxilə tirajlayırlar. Bunu məğlub olan Ermənistanın qisasını diplomatik müstəvidə almaq səyləri üçün təbliğat da adlandırmaq olar”.

■ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) real sektorun və kənd təsərrüfatının kreditləşməsi ilə bağlı tənzimləyici aktlarında dəyişikliklər edib. Bankdan “Yeni MİSAVAT”-a verilən məlumata görə, dəyişikliklərlə iri layihələrin banklar tərəfindən maliyyələşməsinə stimullaşdırmaq üçün xüsusi meyarlara cavab verən layihə maliyyələşdirilməsi kreditləri tam təminatlı kreditlər hesab edilib. Bu kreditlər üzrə faizlərin ödənilməsi dövrünün müvafiq layihə müddətlərinə uyğun olduğu müəyyənləşdirilib. AMB-dən bildirildiyinə görə, bu dəyişikliklərlə layihə maliyyələşdirilməsi kreditləri üzrə ehtiyat yükü tənzimlənəcək, həmçinin bu növ kreditlər təminatlı kreditlər üzrə konsentrasiya limitindən istisna ediləcək.

Dəyişikliklərlə həmçinin ekoloji təmiz avtomobillərin maliyyələşdirilməsinə verilmiş kreditlər üzrə borc alanın borc yükü ilə bağlı ehtiyatlanma tələbləri, biznes kreditləri üzrə təminat qismində çıxış edən istehsal, ticarət və digər xüsusi avadanlıqlara dair tələblər yumşaldılıb.

İstehlak kreditlərində isə borcun gəlirə nisbəti əmsalı müvəqqəti olaraq müəyyən edilə bilinməyən (xüsusilə, iş yerini itirmiş şəxslər) borc alanların restrukturizasiyası imkanı yaradılıb. Eyni zamanda bununla əlaqədar bankın kredit risklərini minimallaşdırmaq üçün sərt təsnifləşdirmə tələbləri müəyyənləşdirilib: “Ümumilikdə, son tənzimləmə islahatlarının bank sektoru vəsaitlərinin iqtisadi artımda effektiv rol oynaması, məsuliyyətli borclarıma və sağlam kreditləşmə prinsiplərinin möhkəmlənməsi istiqamətində töhfə verəcəyi proqnozlaşdırılır”.

Mərkəzi Bank həmçinin kənd təsərrüfatı kreditləri və digər məsələlərlə bağlı tənzimləyici aktlarda da dəyişikliklər edib. Dəyişikliklər “Aktivlərin təsnifləşdirilməsi və mümkün zərərlərin ödənilməsi üçün xüsusi ehtiyatların yaradılması” Qaydası, “Bank kapitalının və onun adekvatlığının hesablanması” Qaydaları, “Kredit riskləri, o cümlədən iri kredit riskləri ilə bağlı prudensial normativ və tələblərə dair” Qayda və “Banklarda kredit risklərinin idarə edilməsi” Qaydasında aqrar sahənin xüsusiyyətləri və potensial risklərinin minimallaşdırılması ilə bağlı tələbləri özündə əks etdirən aşağıdakı istiqamətləri əhatə edir:

- Kənd təsərrüfatı sahəsinin kreditləşməsinə dəstəkləyən regulativ çərçivəyə “kənd təsərrüfatı krediti” anlayışı və borc alanlar üzrə meyarlar daxil edilib. Kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsal prosesini əhatə

Biznes və kənd təsərrüfatına kreditlər artacaq mı - tələblər yumşaldılır, amma...

Ekspert: “Burada ən böyük risklər mülkiyyət, müqavilə hüququnun qorunmaması, rəqabətin olmamasıdır”

edən xərclərin, istehsal avadanlıqlarının alınması və kənd təsərrüfatı sahəsində inkişaf layihələrinin maliyyələşdirilməsi məqsədilə verilmiş kreditlər “kənd təsərrüfatı krediti” anlayışına aid edilib. Məhsul istehsalçısı özü olmayıb, yalnız emal və ticarətlə məşğul olan şəxslərə verilmiş kreditlər isə kənd təsərrüfatı krediti deyil, standart biznes kreditləri kimi təsnifləşdiriləcək. Əlavə olaraq, anlayışa aid edilməsi üçün kənd təsərrüfatı subyektinə müvafiq elektron informasiya sisteminə qeydiyyatının və bu sahədə müəyyən təcrübəsinin olması kimi meyarlar müəyyənləşdirilib. Eyni zamanda kənd təsərrüfatı kreditləri üzrə borc alanlar sırasına ailə kəndli təsərrüfatları da daxil edilib;

- Kənd təsərrüfatı kreditlərinin xüsusiyyətləri, o cümlədən mövsümlilik faktoru nəzərə alınaraq onlara münasibətdə daha yumşaq ehtiyatlanma tələbləri tətbiq edilib.

- Kənd təsərrüfatı kreditləri üzrə kapital tələbləri müəyyənləşdirilib. Mikrosahibkarlara milli valyutada verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri 75 faizli risk qrupuna, ailə kəndli təsərrüfatlarına verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri 100 faizli risk qrupuna aid edilib. Kənd təsərrüfatı sahəsində fəaliyyət göstərən orta və kiçik sahibkarlara verilmiş kənd təsərrüfatı kreditləri isə 50 faiz mövcud risk qrupunda saxlanılıb. Eyni zamanda

dövlət tərəfindən yaradılmış və bank kreditləri üzrə öhdəliyin onun yerinə yetirilməsinə zəmanət verən fondların zəmanətinin qeyd-şərtsiz təminat olunmuş hissəsi 20 faizli risk qrupuna aid edilib. Bu da öz növbəsində, digər kreditlərlə yanaşı fondların hər hansı biri üzrə zəmanəti olan kənd təsərrüfatı kreditlərinə də bankların marağını artıracaq;

- Kənd təsərrüfatı kreditləri üzrə xüsusi anderraytinq, restrukturizasiya, monitorinq və kredit inzibətçiliyi tələbləri müəyyənləşdirilib. Bu növ kreditlər üzrə borc alanın ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə əlavə tələblər (aqrar sığortanın olması) və kredit dosyesi üçün əlavə sənədlər, restrukturizasiya olunmuş kənd təsərrüfatı kreditləri üzrə təsnifləşdirmə tələbləri müəyyən edilib. Kredit inzibətçiliyi ilə bağlı bu növ kreditlər üzrə ödəniş cədvəlində sahibkarlıq subyektinin fəaliyyət sikli və mövsümi xüsusiyyətlərinin nəzərə alınması, bankın kredit risklərinin idarə edilməsi siyasətində kənd təsərrüfatı kreditlərinin maliyyələşdirilməsi tələblərinin əhatə edilməsi və bu kreditlərin monitorinqi üzrə tələblər təyin edilib.

Mərkəzi Bankda hesab edirlər ki, tətbiq edilən dəyişikliklər bankları kənd təsərrüfatı sektorunun kreditləşməsində aktiv iştiraka təşviq edəcək.

Göründüyü kimi, Mərkəzi Bank etdiyi dəyişiklikləri iki istiqamətdə - biznes və kənd təsərrüfatında kreditləşmənin həcmi artırmaq məqsədi ilə əsaslandırır. Hər iki sahə Azərbaycanda maliyyə əlçatanlığı baxımından böyük çətinliklər yaşayır.

AMB-nin rəsmi məlumatına əsasən bu ilin avqust ayında bankların kredit portfelini 2.1 faiz və ya 442.2 milyon manat artaraq 21 milyard 814.2 milyon manata yüksəlib. Bu zaman kredit portfelinin strukturunun 54.2 faizi (11 milyard 821.8 milyon manat) biznes kreditlərinin, 29.9 faizi (6 milyard 532.5 milyon manat) istehlak kreditlərinin, 15.9 faizi (3 milyard 459.9 milyon manat) isə ipoteka kreditlərinin payına düşüb. Ay ərzində biznes kreditləri mütləq ifadədə 199.1 milyon manat, istehlak kreditləri 156.5 milyon manat, ipoteka kreditləri isə 86.6 milyon manat artıb.

AMB-nin Baş direktoru Toğrul Əliyevin sözlərinə görə, biznes kreditlərində kənd təsərrüfatı sahəsinə verilən kreditlərin həcmi əvvəlki illərə nisbətən artaraq 2022-ci ilin sonuna 22,5 faizə çatıb. Ümumilikdə, aqrar sektora verilən biznes kreditlərinin təxminən üçdə ikisi kommersiya banklarının vəsaiti, qalan hissəsi müxtəlif dövlət fondlarının iştirakı ilə formalaşmış.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi (AKİA) tərəfindən 2022-ci il

ərzində aqrar sektorda fəaliyyət göstərən 4702 fiziki və hüquqi şəxsə 74,4 milyon manat məbləğində güzəştli kredit verilib. 2021-ci ilin göstəricisi ilə müqayisədə güzəştli kredit alanların sayı 159 nəfər, kreditin həcmi isə 2,9 milyon manat və ya 4 faiz artıb.

Ötən il təqdim edilən kredit məbləğinin 42,8 milyon manatı texnika və avadanlıq təyinatlı kreditlər, 670 min manatı güzəştli kreditlər, 30,9 milyon manatı mikrokreditlər, 10 min manatı isə damazlıq heyvan alışı üçün kreditlər olub.

Bununla yanaşı ötən il AKİA tərəfindən 12 458 baş damazlıq heyvan alışına 28,8 milyon manat, kənd təsərrüfatı texnikası və avadanlıqlarının alışı üçün isə 89,1 milyon manat məbləğində güzəşt vəsaiti ayrılıb.

2023-cü ilin yanvar-avqustunda isə AKİA tərəfindən 5056 kənd təsərrüfatı texnikasının satışı maliyyələşdirilib. Həmçinin 8 ayda aqrar sektorda fəaliyyət göstərən 2662 fiziki və hüquqi şəxsə 54,18 milyon manat məbləğində güzəştli kredit verilib. Nəticədə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə güzəştli kredit alanların sayı 8,8 faiz (215 nəfər), kredit məbləği isə 32,8 faiz (13,38 milyon manat) artıb. Hesabat dövründə verilən kreditlərin 40,89 milyon manatı texnika və avadanlıq təyinatlı kreditlər, 350 min manatı güzəştli kreditlər, 12,95 milyon manatı isə mikrokreditlərdir.

2022-ci ildə iqtisadiyyat Nazirliyi yanında Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən ümumi dəyəri 399,4 milyon manat olan 2726 investisiya layihəsinin maliyyələşdirilməsinə 145,9 milyon manat güzəştli kredit verilib. Kreditlərin 59,8 faizi kənd təsərrüfatı, 23,9 faizi sənaye məhsullarının istehsalı və emalı, 6,5 faizi turizm, 9,9 faizi isə digər (təhsil, tibb və s.) sahələrin inkişafına yönəldilib.

Bank sahəsi üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənovun “Yeni MİSAVAT”-a dediyinə görə, Mərkəzi Bankın əsas məqsədi maliyyə sabitliyini qorumaqdır. “Banklar biznesdən, əhalidən əmanət şəklində pulu qəbul edir sonra onu

kredit verirlər. Mərkəzi Bank çalışır ki, banklar verdikləri kreditləri geri alsınlar və əhali, biznes qarşısında öhdəliklərini icra etsinlər. Buna görə də bankların verdikləri kreditləri müəyyən risk əmsalları ilə əmsallaşdırır ki, ona uyğun ehtiyatlar yaradılsın, dəqiq təsnifləşdirmə aparır və sair. Mərkəzi Bank həmçinin istehlak kreditlərinə olan tələbləri sərtləşdirir ki, banklar real sektora daha çox kredit ayırsınlar. Bir qayda olaraq, qısa müddətə və yüksək faizlə verilən istehlak kreditləri banklar üçün uzun müddətə və aşağı faizlə verilən biznes kreditindən daha cəlbedici gəlir. Bu da banklarımızın uzunmüddətli hədəflərlə işləmələrinə irəliləyir: iqtisadiyyatın qanunudur ki, böyük və uzunmüddətli layihələr gələcək dövr üçün daha çox gəlir gətirir. Biznes inkişaf edir, daha çox müəssisələr yaradılır, daha çox insan əmək haqqı alır və banklar üçün daha geniş və etibarlı müştəri bazası formalaşır. Bizim banklar belə uzunmüddətli perspektivə deyil, qısamüddətli qazanca üstünlük verirlər. İndi Mərkəzi Bank uzunmüddətli və böyük layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün tələbləri yumşaldır ki, banklar belə layihələrə daha çox kredit ayırsınlar”.

Ə.Həsənov qeyd edir ki, Mərkəzi Bankın tələbləri yumşaltması ilə əslində biznes, yaxud kənd təsərrüfatı kreditlərinin risk dərəcəsi azalmır: “Sadəcə, banka bu kreditlər üzrə daha az ehtiyat tələbi qoyulur. Düzünü deyim, hətta bu yumşalmaların da indiki şərtlərlə bankların vəsaitlərini daha çox biznesə və kənd təsərrüfatına yönəltməsinə gətirib çıxaracağını düşünürəm. Çünki real sektorun kreditləşməsinə çox riskli edən amillər arasında Mərkəzi Bankın tələbləri sonuncu yerdədir. Burada ən böyük risklər mülkiyyət hüququnun, müqavilə hüququnun qorunmaması, rəqabətin olmaması və s. Mərkəzi Bankın dəyişiklikləri onları aradan qaldırmır”.

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni MİSAVAT”

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan İctimai Televiziya müsa-hibəsində anklavlar və digər mübahisəli ərazilər məsələsinə də toxunub. Erməni baş nazir Azərbaycanın işğal altındakı 8 kəndinə (Qazaxın 7 kəndi və Naxçıvanın Kərki kəndi-red.) qarşılıq Gədəbəyin Başkənd yaşayış məntəqəsinin və şərti dövlət sərhədində yerləşən bəzi kəndlərin adını çəkməklə ərazi iddiasını ortaya qoyub.

tan tərəfindən bizə geri qaytarılmalı olduğunu ifadə edib. Azərbaycanın Ermənistan içərisində qalan anklavlar məsələsinin gündəmə gətirilməsində məqsəd dünya və Avropa Birliyinin diqqətinə həqiqətləri çatdırmaqdır. Çünki Ermənistan Azərbaycanın 2021-ci ilin Qaragöl əməliyyatı zamanı 3,5 km irəlilədiyi, 2022-ci ilin sentyabr əməliyyatı zamanı isə daha 7,5 km irəliləyərək strateji yüksəklikləri ələ keçirdiyini, nəticə olaraq 150 km² Ermənistan ərazisinin guya hazırda Azərbaycanın işğalı altında olduğunu iddia edir.

Asiyanın Fərqanə vadisində də var və 2021-ci ildə Qırğızıstan və Özbəkistan anklavların dəyişdirilməsi qərarını alaraq münaqişənin həlli yolunda irəliləmişlər. Azərbaycan və Ermənistanın bənzər anklav ərazilərinin dəyişməsinə gətirməsi mümkündür. Çünki Başkənd Azərbaycan üçün olduqca strateji əhəmiyyət daşıyır və onun Ermənistanı geri qaytarılması müzakirə mövzusu belə ola bilməz. Bununla yanaşı, Azərbaycanın Ermənistan içərisində qalan anklavlarının ümumi sahəsi

"güzgü prinsipi" planını tətbiq etmək niyyətindən də xəbər verir. Ermənistan qoşunların sərhəddən "güzgü prinsipi" ilə qarşılıqlı şəkildə geri çəkilməsini təklif edir, bu baş verərsə, Azərbaycanın 44 günlük müharibədən sonra de-facto bərpa etdiyi sərhəd xətti yenidən dəyişəcək. Bu, Ermənistanın işğal dövründə qanunsuz şəkildə irəli çəkdiyi sərhəd xəttidir. Əgər kəndlərin qarşılıqlı mübadiləsi ilə razılaşsaq, Bibiş, Uzuntala, Lələkənd, Tatlı kəndləri istiqamətindən geri çəkilməliyik. Bu kəndlər birba-

Rusiya Azərbaycana "qara siyahı" göndərir - kimlər var... Deputat: "Azərbaycanın milli təhlükəsizliyinə zərər verə biləcək inoagentlərin siyahısı üzrə də müvafiq işlər aparılır"

Bakıda MDB-yə üzv dövlətlərin təhlükəsizlik və xüsusi xidmət orqanları rəhbərləri Şurasının (SORB) 53-cü iclasında bir sıra mühüm müzakirələr olub.

Bu iclasın Azərbaycan üçün əhəmiyyətindən danışan deputat, parlamentin müdafiə və təhlükəsizlik komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev "Yeni Müsavat"a deyib ki, SORB-un Belarusun Minsk şəhərində keçirilən son iclasından ötən zaman kəsiyində dünyada təhlükəsizlik və geosiyasi cəhətdən bir sıra köklü dəyişikliklərin baş verib: "Bu gün artıq bəzi ölkələrdə yeni münaqişə ocaqları yaranıb. Beynəlxalq terrorçuluq, transmilli mütəşəkkil cinayətkarlıq, dini ekstremizm, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsi halları da artıb. Baş verənlər ölkələrdə əməliyyat şəraitini xeyli mürəkkəbləşdirdirib".

Deputat bildirib ki, iclasda göstərilən istiqamətlərdə MDB dövlətlərinin mənfi təzahürlərə qarşı birgə mübarizə üsullarını və koordinasiya iş mexanizminin təkmilləşdirilməsi müzakirə olunub: "Dünyada vəziyyət dəyişdikcə, çağırışlar da dəyişir: Azərbaycanda təhlükəsizliyə və sabitliyə əsas təhdid Qarabağda fəaliyyət göstərmiş qanunsuz erməni silahlı birləşmələri idi. Artıq Azərbaycan öz suverenliyini bərpa edib. Ərazilərimizdəki qanunsuz erməni silahlı birləşmələri qalıqları da antiterror əməliyyatı ilə tərkisilahl edilərək ləğv olunub. Bununla belə Yaxın Şərqdə baş verənlər də narahatedicidir. İclas birlik ölkələrinin təhlükəsizlik məsələlərində səylərinin birləşdirilməsi, MDB məkanında sabitliyin pozulmasına yönələn destruktiv fəaliyyətə və yeni çağırışlara qarşı birgə mübarizə üçün razılaşma baxımından olduqca əhəmiyyətli idi. Təsədüfi deyil ki, Prezident İlham Əliyev MDB-yə üzv dövlətlərin təhlükəsizlik və xüsusi xidmət orqanları rəhbərləri Şurasının 53-cü iclasının iştirakçılarını qəbul edərkən dedi ki, sizin işiniz, həmçinin həmkarlar arasında qarşılıqlı fəaliyyət hazırkı mürəkkəb beynəlxalq şəraitdə xüsusi əhəmiyyətə malikdir, çünki təhdidlər artır, yeni qeyri-sabitlik ocaqları yaranır və ölkələrimizin sabitliyi və təhlükəsizliyi bir çox hallarda sizin strukturların operativ işindən asılıdır. Vurğuladı ki, daim operativ informasiya mübadiləsi aparmaq zəruridir. Bildirdi ki, informasiya, o cümlədən onun qəbul edilməsi və ona reaksiya verilməsi baxımından böyük əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə ki, ölkələrimiz arasında sıx qarşılıqlı fəaliyyət əməkdaşlığın səmimi, məqsədyönlü, nəticəyə və mümkün təhdidlərin profilaktikasına və ya aradan qaldırılmasına yönəlmiş əməkdaşlıq üçün gözəl imkanlar yaradır. Ölkələrimizin yerləşdiyi regionlarda, əlbəttə, xarici təhdidlər də mövcuddur və bu istiqamətdə operativ iş riskləri minimuma endirməyə imkan verir. Bizim ölkələrin yerləşdiyi məkanda ictimai-siyasi sabitliyin möhkəmləndiyini görmək sevindiricidir və dövlətlərimiz bir çox çağırışların öhdəsindən uğurla gəlir".

Bu arada məlum olub ki, Rusiya Dövlət Dumasının xarici müdaxilə faktlarını araşdırmaq üzrə komissiyası Azərbaycan da daxil, MDB ölkələrinə Rusiyada arzuolunmaz 110 xarici QHT-nin siyahısını və Rusiya xarici agentlərinin reyestrini verəcək.

Bunu komissiya sədri Vasil Piskaryov bildirib.

"Avrasiya məkanında təhdidlərin ümumiliyini nəzərə alsaq, bizim ötürdüyümüz məlumatlar MDB-nin hər bir dövlətində vəziyyəti, o sırada seçkilər zamanı vəziyyəti pozmaq istəyən xarici kəşfiyyat xidmətlərinin işini önləməyə kömək edə bilər".

Deputat bildirib ki, Azərbaycanın milli təhlükəsizliyinə zərər verə biləcək inoagentlərin siyahısı üzrə də müvafiq işlər aparılır: "Azərbaycan xüsusi xidmət orqanları bu çağırışlara da hazırdır və müvafiq qabaqalıcı tədbirlər də yeri gəldikcə gerçəkləşdiriləcək".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Başkəndin sirri - Ermənistanın anklavlar şantajı

"Azərbaycan öz torpağını əlavə torpaq verməklə azad etmək niyyətində deyil"

Paşinyanın fikrincə, əgər anklavlarla bağlı məsələ tərəflərdən biri - Ermənistan və ya Azərbaycan tərəfindən qəbul edilərsə, o zaman çoxlu suallar ortaya çıxacaq.

"Bu anklavların sərhədlərinin delimitasiyası məsələsi var, bu anklavlara giriş məsələsi var, bu sərhədlərin qorunması məsələsi var, bu ərazilərdə silahlı qüvvələrin olub-olmaması məsələsi var. Anklav nə deməkdir? Oraya çatmaq üçün başqasının ərazisindən keçmək lazımdır, başqasının ərazisindən necə keçmək lazımdır, bu məsələnin hüquqi nüansları nədir və s.", - baş nazir bildirib.

Paşinyan deyib ki, Ermənistanın 29 800 kvadrat kilometr ərazisinə Başkənd də (ermənilər Gədəbəydə yerləşən bu kəndə Artsvaşen deyirlər-red.) daxildir: "Heç bir hökumətin Ermənistan Respublikasının suveren ərazisinə son qoymaq hüququ yoxdur. Amma bir vacib detal da var: kim anklavlardan danışırsa, masanın üstünə xəritə qoymalıdır ki, bu anklavın mövcudluğu nəyə əsaslanır".

"Azərbaycan 8 kənd məsələsini qaldırır, öz növbəmizdə deyirik ki, bizim də 8 kəndlə bağlı problemimiz var", - deyən N.Paşinyanın sözlərinə görə, Ermənistanın sərhədindəki Tavuş rayonunun bir sıra kəndləri Azərbaycan tərəfinin nəzarətində qalıb. O, buna misal kimi Berkaber (Bibiş), Aygehovit (Uzuntala), Vazaşen (Lələkənd), Paravakar adlandırılan kəndləri göstərib.

Beynəlxalq təcrübəyə görə, anklav və eksklavlar məsələsi iki cür həll edilir:

1. Ölkələrin qarşılıqlı şəkildə anklav və eksklavlardan imtina etməsi;

2. Ölkələrin qarşılıqlı şəkildə anklav və eksklavları mübadilə etməsi.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə bu kəndlərlə bağlı çox diqqətçəkən statistikalar açıqladı: "Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə Qazaxın 7 kəndinin və Sədərəyin Kərki kəndinin hələ də erməni işğalı altında olduğunu vurğulamış, bu torpaqların da Ermənistan

Azərbaycan tərəfi isə bu iddianı rədd edərək bu irəliləyişin neytral ərazidə həyata keçirildiyini bildirir, həmçinin dünyaya 8 kəndlə bağlı reallığı xatırladır. Ermənistan isə dərhal güzgülə fəktli cavab ilə Azərbaycan içərisindəki Ermənistan anklavını - Gədəbəyin Başkənd kəndini xatırladır. Müqayisə edək: Cənub istiqamətində Kərki kəndi (19 km²), şimal istiqamətində Qazaxın Sofulu (4,4 km²), Bərxudarlı (3,2 km²), Yuxarı Əskipara (8,6 km²), Aşağı Əskipara (9,1 km²), Bağanis Ayrım (4 km²), Qızıl Hacı (11 km²) kəndləri və Ermənistanın Azərbaycan içərisindəki anklavı: Gədəbəyin Başkənd kəndi (40 km²). Ermənistan Təhlükəsizlik Xidmətinin rəhbəri Armen Qriqoryan hələ 2022-ci ildə bu anklavların ümumi sahəsinin təxminən eyni olduğunu və dəyişdirilməyə ehtiyac olmadığını qeyd edib. Lakin rəqəmlərdən göründüyü kimi, heç də sahələr eyni deyil. Bu gün Ermənistan Baş naziri Paşinyan yeni tezis - anklavların dəyişdirilməsini gündəmə gətirir".

Siyasi ekspert dünyadakı anklav dəyişiklikləri nümunələrini də xatırladı: "Dünyada anklav dəyişimi təcrübələri mövcuddur. Məsələn, 2015-ci ildə Hindistan və Banqladeş 162 anklav ərazisini dəyişdirərək tarixi iddialara son qoydular. Bunlardan 51-i Banqladeşin anklavları, 111-i isə Hindistanın idi. Anklavlarla bağlı bənzər münaqişə Mərkəzi

Başkəndin sahəsindən daha çox olduğundan Azərbaycan digər anklavları əvəzinə sərhəddə, Zəngəzur dəhlizi üzərində strateji nöqtədə yerləşən ərazidə, məsələn, Nüvədi kəndini ərazisində iddia irəli sürə bilər. O da vurğulana bilər ki, bu kənd 1929-cu ildə qeyri-qanuni şəkildə Ermənistanla birləşdirilib və azərbaycanlıların Ermənistandan 1987-1991-ci illərdəki zorakı deportasiyası zamanı ən son Nüvədi sakinləri evlərini tərk edib. Bu məsələ ilə Azərbaycan-Ermənistan arasında yarıdan delimitasiya və demarşasiya komissiyası məşğul olaraq müvafiq dəyişimlər həyata keçirilə bilər. Azərbaycan Ermənistan ərazisindən keçən Zəngəzur dəhlizini hərbi yolla açmayacağını bəyan etdiyinə görə, kəndlərin mübadiləsi vasitəsiləndən istifadə olunma və məsələ danışıqlar yolu ilə öz həllini tapa bilər".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı Azərbaycanın heç bir halda torpaq verib, torpaq geri qaytarmayacağını söylədi: "Paşinyanın Başkənd və şərti dövlət sərhədində yerləşən bir neçə kəndi gündəmə gətirməsi hiyləgər gedışıdir. Hər şeydən əvvəl, bununla Azərbaycanın 8 kənd tələbini arxa plana keçirmək istəyir, yeni Qazaxın 7 kəndi və Kərkinin azad edilməsini istəyiriksə, Başkəndi və sərhəddə yerləşən kəndləri qaytarmalıyıq. Eyni zamanda, bu, rəsmi ləvəyan

şa Azərbaycanın nəzarətində deyil, sadəcə olaraq, ordumuz o istiqamətdə əsas strateji yüksəkliklərə nəzarət etdiyi üçün həmin ərazilərə vizual nəzarət edilir. Bu kəndlərin Ermənistanın tam nəzarətinə keçməsi üçün qoşunlarımız geri çəkilməlidir, belə olduqda "güzgü prinsipi" üçün prezident yaranır. Mübadilə ssenarisi buna hesablanıb, lakin bu, planın ikinci hissəsidir. Ermənistan mübadilə məsələsini gündəmə gətirməklə Bakının 8 kənd tələbinin önündə maneə yaratmaq, bu məsələni gündəmdən çıxarmaq niyyətindədir. Əgər proses istədikləri kimi inkişaf etməsə, o zaman, mübadilə ilə qazanclı çıxmağı planlaşdırırlar. Lakin bu məsələdə fikrimcə həlledici amil hüquq, yaxud hansısa xəritə olmayacaq. Çünki Başkənd, eləcə də Nikolun adını çəkdiyi 4 kənd Azərbaycanın tarixi torpaqlarıdır. Azərbaycan öz torpağını əlavə torpaq verməklə azad etmək niyyətində deyil. 8 kəndin azad edilməsi məqsədilə praktiki müstəvidə hansısa addımın atılması da beynəlxalq hüquqa zidd deyil. Çünki Azərbaycan və Ermənistan arasındakı sərhəd delimitasiya edilməyib, bu edilmədiyi müddətdə sərhəd boyunca kimin harada dayandığı, hansı ərazinin kimə məxsus olduğunun hüquqi tərəfi də açıq olaraq qalır".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

İranın 10 milyard dolları “azad” olundu

İran İraqda dondurulmuş 10 milyard dollarlıq aktivlərinə çıxış əldə edib.

Musavat.com-un xəbərinə görə, bu barədə İranın IS-NA agentliyi İslam Respublikasının Mərkəzi Bankına istinadən məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, bu vəsaitlər Cənubi Koreyada bu yaxınlarda sərbəst buraxılaraq Qətərdəki hesaba köçürülən 6 milyard dollarla birlikdə dondurulmuşdu. 2023-cü ilin iyununda İraq hökuməti ABŞ-dən qaz və elektrik enerjisinin idxalı ilə bağlı İran qarşısında maliyyə öhdəlikləri probleminin həllinə yardım etməsini istəyib. İraq elektrik stansiyaları elektrik enerjisi və qaz təchizatından İrandan çox asılıdır. Eyni zamanda, son bir neçə ildə Vaşinqton Bağdadın Tehrana olan borcunu ödəməyə mane olub. 2023-cü ilin aprel ayının sonunda bu, təxminən 10 milyard dollar idi.

Avqust ayında İranla ABŞ məhbus mübadiləsi ilə yanaşı, İranın Cənubi Koreyada dondurulmuş 6 milyard dollarının sərbəstləşdirilməsi barədə də razılığa gəliblər. İran Mərkəzi Bankının açıqladığı məlumatdan aydın olur ki, aktivlərin üzərindən həbsin götürülməsi yalnız bir ölkə ilə məhdudlaşmayıb.

Qeyd edək ki, İranın NICO şirkəti Azərbaycanın “Şahdəniz” layihəsində 10 faiz paya malikdir. ABŞ sanksiyalarına görə, şirkət layihədən payına düşən mənfəəti ala bilmir: mənfəət xüsusi hesaba yığılır. Böyük ehtimalla, İran tezliklə bu vəsaitlərə də çıxış əldə edəcək.

■ Musavat.com

Bələ görünür ki, İsrail-Fələstin savaşı tezliklə bitməyəcək. Ən azı ona görə ki, hər iki tərəfdən çox sayda mülki şəxs həlak olub. Bu da tərəflər arasında qarşılıqlı nifrət və etimadsızlığı yüksək səviyyədə saxlayır. Üstəgəl, burada regional və global güclərin özəl maraqları açıq görünür.

Bəs müharibənin 8-ci günündə onun yaxın bölgələrə sıçrama ehtimalı haqda nə demək olar?

Bu arada Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Fələstin-İsrail münaqişəsinin böyüyə biləcəyindən və tez bitməyəcəyindən ehtiyatlandığını dilə gətirib. “Narahatlığımızı çox yüksəkdir. Bunun bir-iki həftə ərzində bitəcəyinə əmin deyiləm. Və buna görə də biz işimizi və liderlərlə əlaqəmizi davam etdiririk. Baş verənləri dayandırmaq üçün vasitəçiliklə həll yollarını axtarıq”, - deyər Türkiyə lideri qeyd edib.

Türkiyə başçısı onu da qeyd edib ki, Yaxın Şərq problemi həll olunmalıdır və qəti həll yolu paytaxtı Şərqi Qüds olmaqla müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılmasıdır. “Biz regiondakı bütün güclü oyunçuları ədalətli sülhdə udzan olmur şüarı altında sülhün bərqərar olması üçün məsuliyyət daşımağa çağırırıq”, - Ərdoğan əlavə edib.

Müstəqil Fələstin dövləti ilə bağlı eyni fikri Rusiya rəhbəri Vladimir Putin dilə gətirib. Bəs Qərb, ABŞ da bunu istəyirmi? Yada salaq ki, BMT TŞ-nin 1967-ci il sənədinə əsasən Fələstin torpaqlarında iki dövlətin yaradılması nəzərdə tutulur. İsrail və paytaxtı Şərqi Qüds olmaqla Fələstin.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı alim Fikrət Yusifov iri güclərin iki xalq arasına səpdikləri ədavətdən söz açdı: “Artıq səkkizinci gündür ki, dünyanın diqqəti Yaxın Şərqdə - Fələstinlə İsrail arasında baş vermiş, insanlara insanlığa sığmayan acılar yaşadan qanlı müharibəyə yönəlib. Nədən bu torpaqlarda İsrail dövləti yaradıldıqdan sonra fələstin və yəhudi xalqları arasında ağır qisasçılıq hisləri ilə müşayiət olunan bu qədr qanlı, bu qədr barışmaz bir münasibət formalaşıb? İki xalq arasında belə dərin düşmənçilik yaratmaq kimlərin marağında idi? Heç bir dövlət onun vətəndaşlarının on illər boyunca qan-qada içərisində yaşamasını istəməz. Əslində bütün baş verənlərin kökündə dünyanın böyük güclərinin on illər boyu bu məsələdə iki li standartlarla müşayiət olu-

İsrail-Fələstin davası: 8-ci gün - cəbhə böyüsə...

Fikrət Yusifov: “İki xalq arasında belə dərin düşmənçilik yaratmaq kimlərin marağında idi?”

Əli Orucov: “İsrail-Fələstin müharibəsinin geniş coğrafiyanı əhatə edə biləcəyi qorxusu artıq reallaşmaqdadır”

nan ikiüzlü siyasəti dayanır.

Böyük güclər bu bölgədə alovlandıqları ocağın sönməsini heç vaxt istəməyiblər. Çünki onun istisina qızınırlar. Bölgədəki bu isti onlara “ərəb dünyasında” istədikləri “balanslaşdırılmış abı-havanı” saxlayıb, bundan maksimum yararlanmağa imkan yaradır.

Əgər Fələstin dövləti vaxtında yaransaydı, bu günkü hadisələrin baş verməyəcəkdi.

Nəhayət bu xalqların dövlət qurmaq tarixlərinə qısa bir nəzər saldıqdan sonra Həmasın İsrail üzərinə etdiyi hücumu qayıdaq. Nədən Həmas hərbi qruplaşması İsrail ərazisində bu qədr qanlı, insanlığa yaraşmayan bir vəhşilik törətdi. Bu hücumun arxasında çox izlər görünür. Burada törədilən vəhşiliklərdən 20 yanvarda Bakıda, birinci Qarabağ savaşında Xocalıda, Kəlbəcərdə və digər yaşayış məntəqələrimizdə Rusiyanın dirijortuğu ilə törədilmiş qətləmlərin, İranın İraqla müharibə zamanı az yaşlı uşaqların boynundan “cənəbə gedirsiniz” lövhəsi asıb, onları minalanmış ərazilərə göndərməsi kimi vəhşiliklərin qoxusu gəlsə də bu münaqişə ocağının daima alovlanması bütün böyük güclərin maraq dairəsinə aid olub. Bu gün də dünyanın bir çox bölgələrində böyük güclərin yaratdıqları və günümüzə qədər gəlib çıxan onlarla belə “qaynar” məkanlar mövcuddur.

Baxın, tək Rusiyanın

Cənubi Qafqazda, Moldovada, Gürcüstanda, Ukraynada yaratdığı münaqişə ocaqları və rusların eski Sovet respublikalarının ərazilərində istənilən vaxt gerçəkləşdirə biləcəyi onlarla digər “potensial münaqişə ocaqları” var.

Heç şübhəsiz ki, dünyanın hər yerində mövcud olan münaqişələrin kökündə böyük güclər tərəfindən xalqlar arasında müxtəlif “səbəblərlə” salınmış və onlar tərəfindən daima körülən milli ədavət dayanır. Bu gün ABŞ-nin, İngiltərənin, Fransanın və digər böyük güclərin dünyanı ayır-ayrı ölkələrində yaratdıqları onlarla belə münaqişə ocaqları bu dediklərimizin sübutudur. Bunun üçün yetər ki, təqdim etdiyimiz xəritədə dünyanın ayır-ayrı ölkələrindəki qaynar nöqtələrə nəzər salıb bir düşünək.

Bu münaqişə ocaqlarını kimlər hansı məqsədlə yaradıblar? Hər münaqişənin altında dediyimiz böyük güclərin barmağı var. Onlar özlərinin “vasitəçilik” kimi iy-rənc alətindən istifadə edib bu münaqişələri bir qayda olaraq qızıdırır və yekunlaşmasına imkan vermirlər.

Bütün bunlar dünyanın qloballaşdığı bir dönmədə də böyük güclərin imperiya ambisiyasının sonsuz olduğunun göstəricisidir. Günahsız xalqların böyük güclərin bu çirkin oyunlarından qurtulmasının yeganə yolu, yaranmış problemləri öz aralarında çözməkdir.

Əks halda onlar böyük “dostları” tərəfindən körülən bu münaqişələrin içərisində əbədi çabalayaçaqlar. Üçüncü yol yoxdur”. AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov müharibənin bitməsində maraqlı olmayan qüvvələri önə çəkdi. Onun fikrincə, İsrail-Fələstin müharibəsinin tezliklə yekunlaşa biləcəyi mümkün görünür: “HƏMAS-ın 7 oktyabrda İsrailə qarşı həyata keçirdiyi hücumun miqyası və itkilər çox böyükdür. Bu isə İsrail cəmiyyətində də, rəsmi da-irələrdə də dərin hiddət doğurub və qisasçılıq hissinin gücləndirib. Belə bir atmosferdə müharibəni dayandırmaq, tərəfləri danışıq masası ətrafına oturtmaq çox çətinləşir. Üstəlik də İsrail HƏMAS təhlükəsini bir dəfəlik aradan qaldırmaqda, bu təşkilatı tamamilə sıradan çıxarmaqda israrlı görünür. Hər keçən gün isə müharibənin şiddəti və itkilərin, dağıntıların miqyası artmaqdadır. Tərəfləri barışığa dəvət edən, bu istiqamətdə çabalar göstərən qüvvələr də azdır. Türkiyənin fəallığından başqa barışıq səhnəsində ələ ciddi dövlət gözməyir. Rusiyanın təşəbbüsləri də kifayət etməz. Çünki Rusiya hazırda qlobal güc mərkəzlərindən biri kimi rolunu demək olar ki, itirib. Bunlara qarşı olaraq ABŞ müharibənin daha geniş arealı əhatə etməsi üçün İsrailə siyasi və hərbi dəstəyini əsirgəmir. İsrailin silah-sursatla təmini azmış kimi özünün təyyarə daşıyan hərbi gəmisi İsrailə kömək üçün

göndərib. Qərb də müharibənin dayandırılmasında həvəs göstərmir. HƏMAS-ın hücumu, mülki şəxsləri və obyektləri hədəf alması Fələstin xalqının beynəlxalq dəstək almasına da mənfi təsir göstərmişdir. Əksinə İsrailin aşırı güc tətbiqinə, bəzən beynəlxalq humanitar qanunu pozmasına, susqunluq göstərməsinə səbəb olub.

İsrail-Fələstin müharibəsinin geniş coğrafiyanı əhatə edə biləcəyi qorxusu artıq reallaşmaqdadır. Livan bu müharibəyə cəlb oluna bilər. İran meyilli Hizbullah hər an təhrikedici addım ata bilər. Yaxud İraqdakı şiə silahlı qruplaşmaları bu müharibənin iştirakçısı ola bilər. Aparılan müşahidələrdən görünür ki, bəzi xarici və daxili qüvvələr Türkiyəni İsrailə yenidən konfliktə çəkməyə çalışır. İran açıq şəkildə HƏMAS-ı dəstəkləyir. Ümumilikdə isə, bölgə sanki barıt çəlləyini xatırladır, xırda bir ehtiyatsızlıq və ya təxribat bu coğrafiyanı müharibə çənbərinə ala bilər.

İsrail-Fələstin arasında qarşıdurmanın isə bir çıxış yolu var, 1967-ci il BMT TŞ sənədinə uyğun olaraq Şərqi Qüds paytaxt olmaqla müstəqil Fələstin dövlətinin yaradılması, İsrail-ərəb dövlətləri arasında münasibətlərin normalaşdırılmasıdır. Təəssüflər olsun ki, ABŞ həmişə buna mane olub və İsrailə daim dəstək ifadə edib.

Ümumilikdə, Yaxın Şərq bölgəsi illərdir ki, narahat bölgə olaraq qalır. Son dövrlər İsrail-ərəb dövlətləri arasında müəyyən yaxınlaşma olsa da, alovlanan İsrail-Fələstin müharibəsi göstərilən səyləri də alt-üst etdi. Ərdoğanın barışdırıcı möqeyi, bu yəndə aktivliyi ümid edək ki, öz müsbət bəhrəsini verəcək. Fələstin dövlətinin yaranması üçün isə səylər və təşəbbüslər artırılmalıdır. Bu cür müharibələr qlobal proseslərə neqativ təsir göstərir və böhranları daha da dərinləşdirir”.

■ Cavanşir ABBASLI,
“Yeni Məsəlat”

“Müxtəlif yerlərdə şagirdlər üçün su qabları satılır. Özüm bir neçə mağazada yoxlamışam. Satışda çox keyfiyyətsiz su qabları var”.

Bunu Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin iclasında deputat Naqif Həmzəyev bildirib.

“Buna ümumiyyətlə nəzarət olunmur. Bir neçəsini aldım, içərisində su saxladım, üç gündən sonra iy verir və ya orada göbəkəklər əmələ gəlir. Biz diqqətimizi polietilen torbaya yönəlmişik, amma böyük problem olan su qablarının monitorinqi də aparılmalıdır. Ciddi nəzarət mexanizmi qurulmalıdır ki, uşaqlarımızı zəhərləməyək. Əks təqdirdə uşaqlarımız başqa xəstəliklərə yoluxacaq”, - o deyib.

Deputatın bu açıqlaması SOS kimi qiymətləndirilməlidir. Azərbaycanda qida qabları satışında ciddi problemlər var. Bir çox hallarda mətbəxdə istifadə üçün alınan plastik qabların standartının heç də qidaya uyğun olmadığı aşkarlanır. Hətta çörək qablarının da belə standartdan kənar olduğuna rast gəlik. Həmçinin, mağazalarda satılan plastik qablardakı suları alanda bəzən onların acı daddığını hiss etmişik. Bu, həmin qabın standartdan kənar olmasına dələldir. Uşaqlarımızı, mətbəximizi belə qablardan xilas etmək üçün nə edək? Çünki bu, birbaşa mədəmizə daşınan zəhərdir və müxtəlif ağır xəstəliklərə səbəb olur.

İstehlakçıların Hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a deputatın fikri ilə razı olduğunu bildirdi: “Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin əsasnaməsinə baxsaq, görə-cəyik ki, burada söhbət qidanın təhlükəsizliyindən gedir. Bizdə məhsulların keyfiyyəti arxada qalıb. Bu əsasnamədə keyfiyyətlə bağlı bir söz belə yoxdur. Keyfiyyətə nəzarət edə bilən institut da “yuxulayır”. 2021-ci ildə Nazirlər Kabinetinin 343 sayılı qərarı da ləğv olundu. Yeni təhlükəsizliyi təmin olunan mallar siyahısı ləğv olundu. Orada bu cür malların təhlükəsizliyinin

Uşaqlarımızı, mətbəximizi zəhərləyən qablar - deputatdan SOS

Ekspertlər deputatın xəbərdarlığını dəstəkləyir: “Bu sahədə nəzarət gücləndirilməlidir”

təmin olunması məsələsi də var idi. Keyfiyyətlə bağlı məsələyə heç bir qurum baxmır. Hökumətin səhv siyasəti, istehlakçıların hüquqlarını qorumaq yox, biznesin inkişafı siyasəti göz qabağındadır. Təsədüfi deyil ki, azərbaycanlılar uzun ömürlülər siyasətində deyilik. 190 ölkə arasında 119-cu yerdəyik. Hətta qida və səhiyyəyə əlçatanlığı az olan ölkələr də bizdən qabaqdadır. Banqladeş, Şri-Lanka kimi kasıb ölkələr bizdən daha uzunömürlüdür. Hippokratın “nə yeyiriksə, oyuq” sözünü əsas götürsək, uzunömürlü olmalı idik”.

E.Hüseynov iddia edir ki, Azərbaycanda ən dəhşətli məsələlərdən biri zəhərlənmələrin ciddi cəhdə gizlədilməsidir. E.Hüseynov qeyd edib ki, statistika ümumdünya göstəricilərindən 1400 dəfə az göstərilir: “Zəhərlənmədən ölənlərin sayı 500 dəfə az göstərilir. Çünki maraqlar var. Eyni orqan həm mala sertifikat

kat verir, həm də təhlükəsizliyinə nəzarət edir. Yeni, təkə su qabı yox, digər şeylərdə də bu məsələ mövcuddur”.

Ekspert vurğulayıb ki, suyun özündə də böyük problem var: “Allahın möcüzəsi olan suyun hansı hissəsinin təmizlənilib-təmizlənmədiyini, hansı qaba doldurulduğunu heç kim deyə, siqortalaya bilməz. Ölkədə bu sahədə ciddi problem var. Bütün bunlar öz əksini Azərbaycanda dərman biznesinin inkişafında tapır. Azərbaycanda aptek şəbəkələri digər ölkələrdən 20 dəfə artıqdır. Bir binanın altında 7 aptek var. Aptek və klinikalarda növbənin çoxluğu, xərcəng xəstəliklərinin artması və s. bütün bunlar kompleks təşkil edir. Hamısı yediyimiz qidadan, içdiyimiz sudan, su qablarının materialından asılıdır. Mən Milli Məclisdə bu haqda radikal fikirlərimi söyləsəm də, “hamı səninlə razıyıq” deyib heç bir addım atmır. AİB bu məsələdən çox narazıdır, biz təhlükədəyik”.

ciddi problemlər var. Lakin bu o demək deyil ki, qeyri-qida sektoru tam sağlamdır. Xüsusilə, qadınların istifadə etdiyi kosmetoloji vasitələrdə və uşaqlar üçün olan oyuncaqlarda təhlükəli kimyəvi birləşmələrdən olan ftalat və paraben geniş istifadə edilir. Ftalat nədir? Ftalat - bir çox məhsullara yaxşı qoxu vermək üçün istifadə edilən kimyəvi birləşmələrdəndir. Ftalat həmçinin plastikləri daha elastik etmək qabiliyyətinə malikdir. Sabun, şampun, krem, yağ, saç spreyi, dodaq boyaları, plastik oyuncaqlar, havaya ətir verən, eləcə də bir çox kosmetik məhsullar, oyuncaqlar, yuyucu vasitələr və şəxsi təmizlik vasitələrində istifadə olunur”.

Qida mühəndisi onu da əlavə edib ki, bu məhsulların heç birinin tərkib hissəsində “ftalat” sözünü görə bilmərik, çünki ftalatlar hər bir şirkətin reseptinin əsas tərkib hissəsidir, ona görə bunu qanunla da açıqlamaya bilər: “Ftalatlar hormonal fəaliyyəti pozur, doğuş hallarına mənfi təsir göstərir və qaraciyəri zədələyir. Mümkün olduqca daha az ətirli məhsullardan istifadə edin. Ətirə ehtiyacınız olduqda efir yağlarından istifadə etmək olar. Bəs paraben nədir? Paraben - əczaçılıq və kosmetika sənayesində istifadə olunan qoruyucu kimyəvi bir-

leşmələrdir. Bu birləşmələr və duzlar xüsusilə bakterisid və funqisid xüsusiyyətlərinə görə istifadə olunur. Şampun, saç kremi, nəmləndirici krem, dezodorant, ətir, tərəş üçün gel, aşılayıcı krem, günəş kremi və diş pastasında olur.

Parabenlər para-hidroksi-benzoy turşusunun efirləridir. Ümumi parabenlərə metilparaben (E218), etil paraben (E214), propilparaben (E216), butilparaben və heptilparaben (E209) daxildir. Daha az yayılmış hallarda parabenlər izobutilparaben, izopropilparaben, benzilparaben və onun natrium duzu kimi mövcuddur. Onlar bir çox allergik reaksiyalara və dəri xəstəliklərinə səbəb olurlar. Parabenlər həssaslığı olan insanlarda ekzemaya səbəb ola bilər. Dərinin qıcıqlanmasına səbəb olur. Qızartı, qaşınma və ağrı hissi kimi simptomlar ola bilər. Allergik dəri reaksiyalarına səbəb ola bilər.

Aparılan araşdırmalarda bir çox şiş hüceyrələrində paraben aşkar edilib. “Süd vəzi xərcəngi” parabenin yaratdığı zəhərin yığılması nəticəsində yaranan xərcəng xəstəliklərindən biridir. Döş xərcənginə səbəb olan məhsullar arasında dezodorantlar var. Kanada və Amerikada aparılan araşdırmalara görə ana südündə ftalat və paraben aşkar edilib. Buna əsas səbəb isə anaların istifadə etdiyi kremlər, günəş kremləri və digər bu kimi kosmetik vasitələrdir.

Qeyd edək ki, mövzu ilə bağlı Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə də sorğu ilə müraciət etdik. Cavablandırılacağı təqdirdə yayımlayacağıq.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

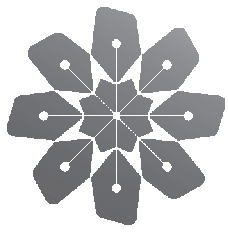
Axtarışda olan şəxs təcridxananın qarşısında tutuldu

Cinayət Məcəlləsinin 234.1-ci maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxsin barəsində axtarış elan edilmiş Saray qəsəbə sakini Natiq Hüseyn oğlu Zeynalov Bakı İstintaq təcridxanasının qarşısında saxlanılaraq Abşeron Rayon Polis İdarəsinin əməkdaşlarına təhvil verilib.

Bu barədə APA-ya Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar xidmətin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsidən məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, Natiq Zeynalov Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar xidmətin əməliyyat aparatının Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları ilə birgə keçirdiyi əməliyyat-axtarış tədbiri nəticəsində saxlanılıb.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

“14 gün ödənişsiz ata məzuniyyəti verilir. Ödənişsiz olaraq məzuniyyətin verilməsi isə müsbət qarşılanmır. Çünki ödənişsiz məzuniyyət ailə üçün əlavə maliyyə yaradır. Amma araşdırmalar göstərir ki, atalıq məzuniyyətinin verilməsi ailəyə müsbət təsir edir. Ona görə də ödənişli atalıq məzuniyyətinin verilməsini təmin etmək lazımdır”, - deyər Hicran Hüseynova bildirib.

Milli Məclisdə ödənişli ata məzuniyyətinin tətbiq edilməsi təklif edilib. Bu barədə təkliflə deputat Hicran Hüseynova ötən həftə Milli Məclisin iclasında deyib.

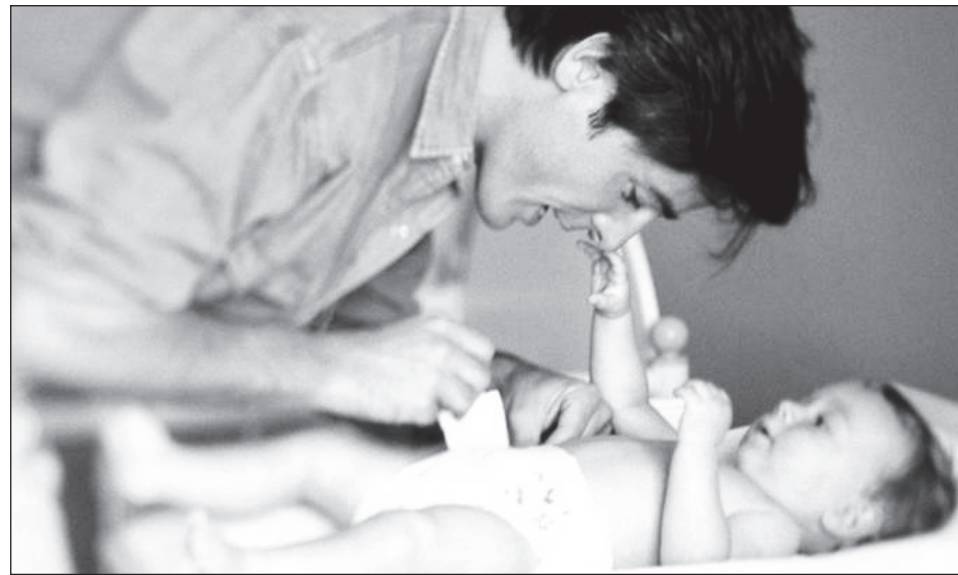
Qeyd edək ki, deputatın bu təklifi cəmiyyətdə xeyli maraqla qarşılanıb. Onu da xatırladaq ki, Azərbaycanda atalıq məzuniyyəti məsələsi qanunvericiliklə birbaşa tənzimlənməyə də, Əmək Məcəlləsinin 128 və 130-cu maddələri əsasında uşağın dünyaya gəlməsi ilə bağlı bəzi təminatlar müəyyən edilir. İşəgötürən ildə bir dəfə həyat yoldaşı hamiləlik və ya doğuş mərhələsində olan işçinin ərizəsi əsasında ona 14 gün və ya ailə, məişət və digər sosial məsələlərin həlli üçün 7 gün müddətinə ödənişsiz məzuniyyət təyin edə bilər.

Əksər ölkələrdə uşağa qayğı və qulluq üzrə verilən ödənişli məzuniyyət əsasən qadınlara şamil edilir. Mövcud araşdırmalar göstərir ki, atalar üçün məzuniyyət hüququ verən yurisdiksiyalarda da kişilər tərəfindən valideynlik məzuniyyətindən istifadə halları olduqca məhduddur və buna bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan bir sıra amillər təsir

edir. Belə ki, sözügedən məzuniyyətin ödənişsiz əsaslar da verilməsi, dövlət və ya özəl uşaq baxımı xidmətlərinin məhdudluğu və qeyri-münasibliyi, məzuniyyətlərin çevik olmaması, gender normaları və mədəni gözləntilər də bu amillər sırasındadır. Halbuki, ödənişli işlə yanaşı ailə-məişət öhdəliklərini də müvafiq qaydada həyata keçirə bilməsi üçün kişilərə dövlət və işə gətirən tərəfindən verilən dəstək ailələrin şəxsi və iqtisadi mənfəətini xeyli artırır. Belə ki, ailədə və iş yerlərində gender bərabərliyini təşviq etməklə yanaşı ödənişli uzunmüddətli atalıq məzuniyyəti atalarla uşaqlar arasında bağların möhkəmlənməsinə də əhəmiyyətli töhfə verə bilər.

Bəs atalar üçün məzuniyyət nə üçün vacibdir?

Araşdırmalar onu göstərir ki, ataların uşağa qulluq üzrə ödənişli məzuniyyətlə təmin edilməsi qadınların ödənişli formal məşğulluq sahələrində daha fəal iştirakı və bununla da qadınların işçi qüvvəsində iştirakı, habelə onların məvacibinin artmasına şərait yaradır. Kanadada keçirilmiş

tədqiqatın nəticələrinə əsasən kişilərin ödənişli məzuniyyətdən istifadəsi ilə qadınların tam iş günü rejimində işləməsi arasında birbaşa əlaqə mövcuddur. İsveçdə aparılmış araşdırmaya görə isə ödənişli atalıq məzuniyyətinin müddətinin uzadılması qadın işçi qüvvəsində artımla nəticələnib. Qadınların formal məşğulluq imkanlarının genişləndirilməsi və onlar tərəfindən daha yüksək məvacibi qazanılması nəticə etibarilə ailənin maddi təminatının

yaşxışlaşmasına töhfə verir.

Tədqiqatlar göstərir ki, kişi və ya qadın olmaqla bağlı ənənəvi gözləntilər Azərbaycan kişi və qadınlarının şüurunda dərin köklər salıb. Ənənəvi olaraq “kişilik” anlayışı kişinin öz ailəsini ilk növbədə maddi cəhətdən təmin etmək bacarığı ilə əlaqələndirilir. Bununla yanaşı, ailə soyadının növbəti nəsillərə ötürülməsi və yaşlı valideynlərin əsas maddi təminatı da əsasən oğul övladı/kişilərin əsas öhdəliyi kimi qəbul edilir. Bu

şəraitdə ev-məişət öhdəlikləri, habelə uşaq və yaşlılara qulluğun əsas yükü altında olan qadınların təhsil və peşə inkişafı imkanları məhdudlaşdırılır və onların böyük əksəriyyəti iqtisadi cəhətdən kişi ailə üzvlərindən asılı olur. Nəticə etibarilə isə qadın və qızlara qarşı ayrı-seçkilik və zorakılıq halları artır.

Beləliklə, ödənişli atalıq məzuniyyətinin mövcudluğu kişilərə iş və evlə bağlı olan öhdəliklərini daha səmərəli şəkildə bölüşdürməyə imkan

yaradır. Ata ilə uşaq arasında daha möhkəm və sağlam bağlar yaranır. Daha uzunmüddətli atalıq məzuniyyətinin mövcudluğu kişilərə yeni doğulan övladları ilə daha çox vaxt keçirməyə imkan yaradır. Beləliklə də atalar övladlarının həyatının ilk günündən onlara qayğı və qulluq məsələlərində fəal şəkildə cəlb olunmuş olurlar. Kişilərin uşaqlarının həyatında bu cür iştirakı hətta atalıq məzuniyyəti bitdikdən sonra da ata və övlad arasında bir ömür boyu davam edən möhkəm və sağlam bağların formalaşmasına yardım edir.

Bəs dünya ölkələrində atalıq məzuniyyəti necə tətbiq edilir?

Litvada atalar qismən ödənişli 30 günlük atalıq məzuniyyəti alırlar. Ancaq qanunvericilik atalara ailə vəzifələri üçün daha çox vaxt verməyə meyillidir. Məqsəd qadınların iş qüvvəsi olaraq qeyri-aktiv istifadəsini aradan qaldırmaqdır.

ABŞ-də isə atalıq məzuniyyəti tələb edən heç bir qanun yoxdur. Bu məsələdə şirkətlər daha aktiv fəaliyyət göstərməyə çalışırlar. ABŞ-də təxminən 20% kişinin atalıq məzuniyyətinə çıxmaq imkanı var. Lakin kişilərin əksəriyyəti atalıq məzuniyyətinin karyeralarına zərbə vuracağından qorxub bu təklifdən imtina edirlər.

Böyük Britaniyada isə atalar 151,97 avro və ya adi maaşın 90%-i məbləğində qanunla müəyyən edilmiş ödəniş təmin edərək, məzuniyyət götürmək imkanına sahib ola bilərlər.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

Evli kişi sevgilisinin ailəsini məhv etdi

Bakıda kabus adamın şok əməli - 19 il həbsdə qalacaq...

Bakıda sevdidiyi qızın qardaşını qətlə yetirməkdə təqsirli bilinən Rasim Mustafayevin cinayət işi üzrə təfərrüatlar məlum olub. Musavat.com ölkə.az-a istinadən xəbər verir ki, hadisə Səbail rayonu, Bibiheybat qəsəbəsində baş verib. 1991-ci il təvəllüdlü Elvin Hüseynli öldürülüb və onun bacısı 1982-ci il təvəllüdlü Türkan Hüseynliyə ağır bədən xəsarəti yetirilib.

Cinayəti sərxoş vəziyyətdə Bakı şəhər sakini, 1981-ci il təvəllüdlü Rasim Təmrəz oğlu Mustafayevin törətməsi müəyyən edilib. Araşdırmalar zamanı məlum olub ki, hadisəni Türkan Hüseynovanın tanışı, 1981-ci il təvəllüdlü Rasim Mustafayev törədib. Evdə heç kim olmadığı zaman Rasim Türkanın yaşadığı mənzilə gələrək orada gizləndi.

Təqsirləndirilən şəxs qismində dindirilmiş Rasim Mustafayev bildirib ki, 2007-ci ildə xalası qızı ilə ailə qurub. Həmin nikahdan iki övladı dünyaya gəlib. 2009-cu ildə internet və itəsi ilə Türkan Hüseynova ilə tanış olub. Ona özünü subay oğlan kimi təqdim edib. O, qızla şəhərin müxtəlif yerlərində görüşüb və mütəmadi mobil telefonla onunla əlaqə saxlayıb.

Təxminən 5-6 aydan sonra Türkan Rasimi anası Lyudmila ilə tanış edib. O, qadından da ailəli olmasını gizlədib və qızı ilə evlənmək istədiyini bildirib. Onların yaşadığı evə gedib-gəlib. Bu zaman ərzində qardaşı Elvinlə tanış olub.

2015-ci il yanvarın 2-də Rasim Türkanın yaşadığı evə gəldikdə atası Elçin Hüseynov onu görüb Səbail RPI-nin 8-ci polis bölməsinə məlumat verib. Buna görə polis əməkdaşları gələrək onu bölməyə aparıblar. Rasim orada qızı və ailəsini narahat etməyəcəyinə dair izahat verdikdən sonra sərbəst buraxılıb.

Qadağalara baxmayaraq, yavarrın 27-də Mustafayev qızın iş yerinin qarşısına gəlib və onunla söhbət etmək istədiyini deyib. Lakin Türkan açıqlanıb,

bir daha onu narahat etməməsini tələb edib.

Həmin gün o, Nəsimi RPI-nin 21-ci polis bölməsinə çağırılıb. Orada Türkan Hüseynovanın onun barəsində bölməyə şikayət etməsi məlum olub.

Fevralın 2-də Rasim şikayət ərizələrini geri götürmələrini xahiş etmək üçün Türkanın yaşadığı evin qarşısına gəlib. Mağazadan bir neçə şüşə pive alıb içib. Yarım saatdan sonra həyət qapısını açıb küçəyə çıxan Elçin Hüseynov onu görüb qapılarına gəldiyinə görə narazılığını bildirib. Mustafayev Türkanla söhbət etməyə imkan verilməyəcəyini hiss edib, atasını kənara itələyib həyətə daxil olub. Elçin Hüseynov onun yaxasından tutub və onlar əlbəyaxa olublar. Rasim üstündəki bıçağı çıxarıb qıraraq aletin tiyəsindən tutub və bıçaq onun əlini kəsib. Kəsici alət əlindən düşən kimi qadın onu götürüb evə qaçıb. Ardınca gedən Rasimi Elçin Hüseynov və oğlu Elvin çarpayının üstünə yığıb əllərini arxadan bağlayıb-

lar. Polisə zəng etdikdən sonra evə gələn polis əməkdaşları Rasimin əlləri bağlı fotosəklini çəkiblər. Bıçağı götürərək onu 8-ci polis bölməsinə aparıblar. İzahatı alındıqdan sonra o, evə buraxılıb.

Rasim Mustafayev ifadəsindən davamında bildirib ki, hadisədən 4-5 gün sonra o, Türkanla barışmaq və ərizəni geri götürməkdən ötrü SMS yazıb. Amma sonuncu ona cavab verməyib.

Hadisə baş verən günü səhər saatlarında Nəsimi RPI-nin müstəntiqi ona zəng edərək Türkan Hüseynovaya nə üçün məsaj yazdığını və onu hədələdiyini soruşduqda Mustafayev qızı heç vaxt hədələmədiyini bildirib.

O, Hüseynovlar ailəsinin onu şərhləyib tutdurmaq istədiyiklərini güman etdiyindən onları qorxutmaq məqsədi ilə saat 17:00 radələrində evlərinə yollanıb. Gedərkən özü ilə açıb bağlanan bıçaq da götürüb.

Evlərində heç kim olmadığından qonşular görmədən darvazanın üstündən həyətə

keçib. Sonra pəncərəni açıb otağa daxil olub və paltar şkafına girib gizləndi.

Təxminən iki saatdan sonra Lyudmila Hüseynova oğlu və qızı ilə evə gəliblər. Elvin yataq otağına keçdikdə Rasim şkafdan çıxıb onunla əlbəyaxa olub. Səs-küyə anası və bacısı gələrək onun qollarından tutublar. Lyudmila Hüseynova əlindəki taxta ilə onun baş nahiyəsinə bir neçə dəfə zərbə vurub. Bu zaman Rasim cibindəki bıçağı çıxarıb onunla üz-büz olan Elvinə öndən, arxadan və böyürdən bir neçə bıçaq zərbəsi vurub. Elvini vurarkən buna maneçilik törədən Türkan da xəsarət yetirib.

Dörd bıçaq zərbəsi alan El-

vin Hüseynli xəstəxanaya çatdırılarkən yolda keçinib. Türkan Hüseynova isə xəsarətləri yüngül olduğundan ilkin yardımdan sonra evə buraxılıb.

Rasim Mustafayev əlavə edib ki, Türkan da xəsarət yetirdikdən sonra həyətə çıxıb bıçağı darvazanın yanında yerə atıb və hadisə yerindən qaçıb. Bir gün sonra polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Məhkəmə prosesində Rasim Mustafayev ittiham üzrə özünü təqsirli bilib.

Sonda məhkəmənin hökmü ilə Rasim Mustafayev CM-nin bir neçə maddəsi ilə təqsirli bilinərək 19 il müddətinə azadlıqdan məhrum olub.

“Uşağın ananın təhsilli, savadlı olduğu ailədə böyüməsi vacibdir”. Bunu dünən elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev “Gənc qızların təhsilinə dəstək” layihəsi çərçivəsində “Hənifə Məlikova-Zərdabi 2023 Təqaüd Proqramı”nın təqdimat mərasimində söyləyib.

“Qadınlarımızın savadlı olması çox vacibdir, onların təhsil almağa marağı stimullaşdırılmalıdır”, - deyərək nazir vurğulayıb.

Sözsüz ki, nazirin sözlərində həqiqət payı var. Ancaq ana təhsilli, savadlı deyilsə və ya övlad təhsilə elə də meyl göstərmərsə, onda necə?

Mövzu ilə bağlı psixoloq Azad İsaşadə “Yeni Məsəvat”-a danışır:

“Əlbəttə ki, ananın savadlı, təhsilli olması uşağın gələcəkdə təhsilli olmasına müsbət təsir edir. Amma bu yeganə amil deyil. Bəzən görürük ki, savadlı ananın övladı savadsız böyüyür və yaxud tərsinə. Yəni qeyd etdiyim kimi, ananın savadlı olması vacib amildir, amma həmişə təsir edən amillərdən deyil. Uşağın böyüməsində, təhsilində tək-cə valideynlər deyil, cəmiyyət, qohumlar, o cümlədən məktəb mühüm rol oynayır. Yəni, uşaq bir neçə amilin təsiri altında formalaşır. Məsələn, 20-ci əsrin ortalarında meydana çıxan Azərbaycanın elm ulduzlarının əksəriyyəti kəndlərdən çıxırdı və yaxud əksəriyyətinin valideyni təhsilli deyildi. Sözsüz ki, ananın savadlı olması daha yaxşı olardı.

Ümumiyyətlə, təhsil deyərək, tək-cə ali təhsildən söhbət getməməlidir. Diplomu, amma savadsız olan insanları çoxları tanıyırdıq. Və yaxud, ali savadlı olmayan, amma çox müdrik valideynlər də çoxdur.

“Ana savadlıdırsa, övladı da...” nazirdən qiymətli tövsiyə, bəs reallıq...

Psixoloq: “Uşağın böyüməsində, təhsilində tək-cə valideynlər deyil, cəmiyyət, qohumlar, o cümlədən məktəb mühüm rol oynayır”

Hesab edirəm ki, ilk növbədə anaların övladlarına savad vermə istəyi olmalıdır. Və ikincisi, özləri artıq bilik vermə imkanları yoxdursa, övladlarına motivasiya verməlidir ki, təhsilə maraqlı olsun. Məsələn, xeyli sayda valideyn var ki, biliyi yoxdur, amma övladını repetitor yanına qoyur və yaxud kursa göndərir ki, xarici dil bilikləri olsun. Yəni biliyimiz olma-

ya bilər, amma uşağı doğru motivasiya etməliyik”.

Təhsil eksperti Kamran Əsədov isə qeyd edib ki, son tədris illəri ərzində Azərbaycanda təhsil alan orta ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələrinin 60 faizindən çoxu qadınlardır:

“İlk növbədə qeyd edim ki, Azərbaycan universitetlərində təhsilin müxtəlif pillələri üzrə 85 102 qadın təhsil alıb.

2022-ci ildə bu göstərici 80 827, 2015-ci ildə 78 662 olub. 2010-cu ildə isə 65 112 qadın ali təhsil ala bilib. 2021-ci ildə təhsil alan qadınlardan 77 448 nəfəri dövlət, 7 654-ü isə özəl müəssisələrdə təhsil alıb.

Son tədris illəri ərzində Azərbaycanda təhsil alan orta ixtisas təhsili müəssisələrinin tələbələrinin 60 faizindən çoxu qadınlardır. Orta ixtisas məktəbləri

ilə müqayisədə ali məktəblərdə təhsil alan qadın tələbələrin sayı isə daha azdır. Kolleclərdə təhsil alan tələbələrin 60 faizindən çoxu qadınlar olduğu halda, ali məktəblərdə oxuyan qadın tələbələr bütün tələbələrin tam olaraq yansını da təşkil etmir.

Belə ki, 2019-2020-ci tədris ilində orta ixtisas təhsili müəssisələrinin 51 702 tələbəsi olub ki, onların da 34 308 nəfəri - 66,3 faiz qadın olub. 2011-2012-ci tədris ilində bütün tələbələrin 65,8 faizi, 2012-2013-cü tədris ilində 66,3 faizi, 2013-2014-cü tədris ilində 67,1 faizi, 2014-2015-ci tədris ilində 67,4 faizi, 2015-2016-cı tədris ilində isə 66,7 faizini qadınlar təşkil edib.

Hesab edirəm ki, hər bir millətin gələcəyinin formalaşmasında ən önəmli amillərdən biri, bəlkə də birincisi keyfiyyətli təhsildir. Təhsilli bir cəmiyyətə sahib olmaq üçün ən vacib amil isə, qızların sahib olduğu təhsil səviyyəsidir.

Yalnız qadınlara haqlarının qorunması yolunda müəyyən addımlar atıldıqda, cəmiyyətimizdə gender bərabərliyinin bərqərar olmasına nail ola bilərik. Qadınlara, qızların təhsil alması çox vacib

amildir. Belə ki, son zamanlar genetika tədqiqatlarında, uşaqlara zərər gətirən atadan deyil anadan keçdiyi aşkar edilmişdir. Genetik tədqiqatlarla yanaşı, uşaqların təhsil və zəkası üzərində ananın və ya atanın təsir dərəcəsi haqqında tədqiqat apararaq başqa bir elm sahəsi də, ekonometrikadır. Bir sıra ekonometrik tədqiqatların nəticələrinə görə, uşaqların zəkası (IQ) və təhsil səviyyəsi üzərində, ananın zəkası (IQ) və təhsil səviyyəsi, atanın zəkası və təhsil səviyyəsindən daha çox təsire malikdir. Ayrı-ayrı tədqiqatların nəticələrindən görünür ki, hər iki valideynin təhsil səviyyəsi uşağın təhsili üzərində müsbət təsire malikdir. Ancaq, uşağın təhsil səviyyəsi üzərində ananın təhsil səviyyəsinin təsiri daha çoxdur.

Düşünürəm ki, qadınlara təhsilə cəlb olunması üçün onlara təhsil haqqında güzəştlər edilməli, digər təhsil alma formalarını təbii etmək lazımdır. Əgər onlar əyani təhsilə cəlb oluna bilmərsə, qiyabi, distant təhsilə onları cəlb etmək qadınlara təhsil alma faizini yüksəltmək olar”.

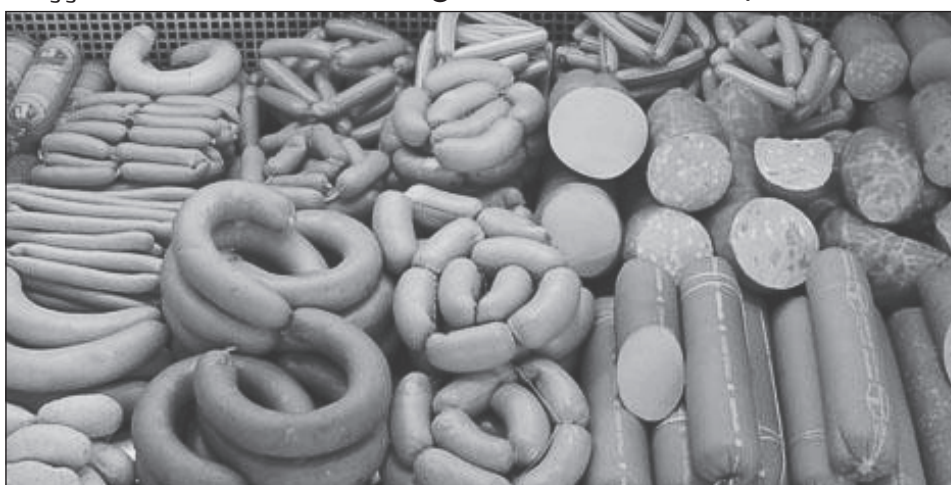
Q Xəlilə GƏRAY,
“Yeni Məsəvat”

Kolbasa sexlərinin rəhbərləri öz məhsullarını yeyirmi - araşdırma

Ekspert: “Halal kolbasaların tərkibi araşdırılan zaman məlum olur ki, ona mal əti əvəzinə at, eşşək əti vurulur, buna görə inam-etibar yoxdur”

Azərbaycanda kolbasa-sosis məhsulları ilə bağlı istehlakçıların aldadılması məsələsi hələ də aktual olaraq qalır. Sanki əbədi, həlli olmayan bir problem üz-üzəyik. “Çox təəssüflər olsun ki, bəzi işbazlar xüsusən də kolbasa-sosiskaya istehsalı ilə məşğul olan işbazlar ən çox vaxtı keçmiş otlərdən və yaxud at, eşşək otlərindən istifadə edir. Deyə bilərəm ki, ölkədə 70 faiz kolbasa-sosiskaya istehsalında at və eşşək ətidən istifadə olunur. Həmçinin bəzi dönerxanalara verilir ki, bəzən də bu zəhərlənmələrə səbəb olur”.

Bunu tanıyıb həkim-diyetoloq Ləman Süleymanova Musavat.com-a açıqlamasında bildirib. Həkim at ətinin hansı səbəbdən tibbi baxımdan qadağan olunmasına isə belə aydınlıq gətirib: “At kəsilən kimi artıq 5-10 dəqiqə ərzində əti keyfiyyətsiz olur. Xüsusən də yay fəslində at, eşşək, qatır kəsiləndən onların ətinin tərkibində ağır zəhərlənməyə yol açan 3 maddə olur. Araşdırmalara görə, eşşək və dəvədən fərqli olaraq bu maddə at ətində 70 faiz daha çoxdur. Bu maddə hətta öldürücü xassəyə malikdir. Atlarda çox qorxulu -

zoonos mənşəli infeksiya olur ki, bu infeksiya daha çox baytar işçilərinə rast gəlinir, çünki onlar mütəmadi olaraq atlarla təmasda olurlar. Beləliklə də at əti orqanizmdə zəhərlənmələrə səbəb olur. Böyrəyində problem olan insanlar cəmi bir ay ərzində bir neçə dəfə at ətidən istifadə edərsə, tez bir zamanda böyrəyi tamamilə sıradan çıxır, yəni, böyrəyin fəaliyyətinə çox mənfi təsir göstərir. Həmçinin qaraciyərə dağıdıcı zərbə vurur, qaraciyərdə problem varsa, onun kəskinləşməsi baş verə bilər”.

Öz növbəsində qida mühəndisi Ağa Salamov da bizimlə söhbətdə deyib ki, insanların kolbasa-sosislərə inamsızlığının səbəbi at, eşşək ətinin kolbasalara, konservləşdirilmiş məhsullara vurulması ilə bağlıdır: “İşbazlar tərəfindən bəzən halal döner adlandırılır, amma AQTA gedib araşdırır, məlum olur ki, heç bu dönerdə mal əti də yox imiş, at əti var imiş. Misal üçün, halal kolbasaların tərkibi araşdırılan zaman məlum olur ki, burada mal əti əvəzinə at, eşşək əti vurulur. Ona

görə inam-etibar yoxdur. Halal sertifikat yalnız “bismillah” deməklə kəsilən məhsula deyil. Halallıq birinci tarladan başlayır. İri və xırdabuynuzlu heyvanların yedikləri yem orqanik olmalıdır, təbii olmalıdır. Vaxtılı-vaxtında peyvəndi vurulmalıdır. Halal heyvan sağlamalılardır. Xəstə heyvanları kəsilə bilməz”.

Bəs belə vəziyyət daha nə qədər davam edəcək? Görəsən, kolbasa sexlərinin rəhbərləri öz məhsullarından yeyirmi? Yaranmış durumda istehlakçı-

lar nə etməlidir? Başqa, xüsusən də qonşu ölkələrdə, məsələn, qardaş Türkiyədə bu sahədə durum necədir? Həmin kolbasalardan özləri də yeyirmi?

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynovun sözlərinə görə, kolbasanı ayırd etmək o qədər də asan məsələ deyil: “Birinci növbədə insanlar, istehlakçılar diqqətlə kolbasaların etiket məlumatlarını oxusunlar və orada şübhəli bir məqam görərsə, bu zaman maldan şübhələnməyə bilərlər. Ümumiyyətlə, xaricdən gələn kolbasalar, sosiskaya məmulatlarında etiket məlumatları Azərbaycan dilində deyilsə, belə məmulatdan imtina etsinlər. Xüsusən Rusiyadan, Ukraynadan və digər ölkələrdən gələn kolbasalarda ehtiyatlı olsunlar. Ən çox təhlükəli kolbasalar onlardır. Çünki onlar uzaq yol gəlmək üçün çoxlu kimyəvi maddələrə bəzən dadı artırılır. Hər halda bütün hallarda yerli mallara üstünlük versinlər, yəni istehlakçı etiket məlumatından qaynaqlana bilər. Üstəlik hansı malın buraxılma tarixində yararlı müddəti arasındakı məsafə azdırsa, o mala üstünlük versinlər. Əgər alıcılar kolbasada problem hiss edərsə, mütəq 1003 qaynar telefon xətti ilə Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinə məlumat versinlər”.

Ekspert əlavə edib ki, üzərində “halal” yazılmasına baxmayaraq tərkibində donuz əti aşkarlanan məhsulları bazara çıxarmaq qətiyyən yolverilməzdir: “Ümumiyyətlə, halal sertifikatı ilə bağlı illərdir problemlər yaşanır. İstehlakçıların aldadılması prosesi baş

verir. Ona görə də, aidiyyəti qurumların bu kimi reydlər keçirməsini yüksək qiymətləndirirəm. Qeyri-qanuni kolbasa istehsal edən bunlara nəzarət etmək çətinidir. Hesab edirəm ki, bu məsələdə ictimai nəzarət güclü olmalı, əhali belə sexlər barədə AQTAYA məlumat verməlidir”.

Bir neçə kolbasa istehsal edən şirkətə də zəng vurub bizi maraqlandıran sualları ünvanlamağa çalışdıq. Qeyd edək ki, neçə şirkətlə əlaqə saxlamağa cəhd etsək də, suallara cavab verməkdən yayınanlar oldu. Adları AQTANIN “qara” siyahısında olan şirkətlərdən “Ovçular”, “Kral” şirkətləri ilə də əlaqə saxlamaq mümkün olmadı.

Nəhayət, halal kolbasa məmulatları istehsalçısı olan “SAB” şirkəti ilə danışıq bildik. Şirkətin marketing meneceri Tələh Mehdiyev “Yeni Məsəvat”ın suallarını cavablandırdı: “Şirkətimizdə, heç bir məhsulumuzda qüsurlar aşkarlanmayıb. Təbii ki, biz öz məhsullarımızı yeyirik də, hətta hər ayın sonu işçilərimizə istehsal etdiyimiz məhsullardan pay da veririk. Bizdə halal segment üzrə kolbasalar istehsal edilir. Sırf bu məqsədlə başlamışıq, hələ o vaxt sovetin dövründən sonra heç kim inanmırdı ki, halal kolbasa dadlı olar. Hamı donuz ətinə öyrəşmişdi. Biz risk edib bazara girdik. Sonradan başqa firmalar da gördü ki, halal adı ilə kolbasaları almaqda maraqlıdır”.

Q Afaq MİRƏYEV,
“Yeni Məsəvat”

MUSAVAT

Son səhifə

N 185 (8321) 14 oktyabr 2023

Rusiyada pələng sərhədi qoruyan iti parçalayıb

Rusiyanın Xabarovsk vilayətinin yaxınlığında pələng Rusiya-Çin sərhədini qoruyan iti parçalayıb. Xidməti it Xabarovsk diyarının Kazakeviçevə kəndindəki zastavada olub. Yirticinin yaxınlıqda olmasını hiss edən dördayaqlı mühafizəçi hürüb və olduğu yeri tərk edib. Pələng üç sıcrayışda itə çatıb. Bundan sonra o, itin boynundan tutaraq ovunu meşəyə aparıb. Hər şey o qədər tez baş verib ki, sərhədçilər itin köməyinə çata bilməyiblər.

Doqquzyaşlı başqırdıstanlı uşaq atasına görə polisi balta ilə yaraladı

Başqırdıstanda doqquzyaşlı uşaq balta ilə polisə hücum edib. Uşaq haker atasını həbs etməyə gələn polisərdən qorumağa çalışıb. Bildirilir ki, 37 yaşlı haker başqasının bank kartından 10 min rubl (169 manat) silib. Hüquq-mühafizə orqanlarının əməkdaşları cinayətkarın şəxsiyyətini müəyyən edib və tutmağa gəliblər. Ancaq kişi dindirilməyə getməkdən qəti şəkildə imtina edib. O, evvandan balta götürərək polisərlə hədə-qorxu gəlib və söyüş söylərək polisi qovmağa çalışıb, amma alınmayıb - hüquq-mühafizə orqanı əməkdaşları onu zərər-sizləşdiriblər. Bu zaman hakerin doqquz yaşlı oğlu evvanda ikinci balta taparaq atasına kömək etməyə qaçıb. O, baltanın küt tərəfi ilə var gücü ilə baş leytenantın kürəyinə vurub.

Nəticədə hər ikisi - kişi və oğlu polis bölməsinə aparılıb. Xəstəxanada yaralı polisə kürəyinin ağır ezilməsi diaqnozu qoyulub. Baş verənlərə bağlı istintaqa başlanılıb.

Türkiyədə 1 600 illik zeytun ağacı quraqlığa meydan oxudu

Türkiyənin Manisa bölgəsində yerləşən və dünyanın ən qoca meyvəverən ağacı olan 1 600 illik zeytun ağacı, bütün dünyada yaşanan quraqlığa baxmayaraq, bol məhsul verib. Zeytun bağının sahibi olan Mehmet Adıgüzel qeyd edib ki, sözügedən ağac illərə meydan oxuyur. "Çox məhsuldar ağacdır. O, müntəzəm olaraq hər il 200 kiloqram yaxın məhsul verir", - deyərək M. Adıgüzel qeyd edib.

Qırmızı ət şəkərli diabet riskini 44% artırır

Honkonq Universitetinin mütəxəssisləri müəyyən ediblər ki, qırmızı ət yemək ürək-damar xəstəlikləri və şəkərli diabet riskini artırır.

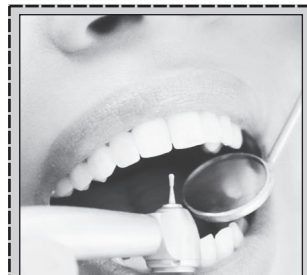
Tədqiqatçılar ABŞ, Avstraliya, Böyük Britaniya, Fransa, Almaniya, Çin, Yaponiya, Qərbi Afrika, Cənubi Koreya və Sinqapur da daxil

olmaqla ölkələrdə yaşayan altı milyondan çox insanın iştirak etdiyi 70 tədqiqatın məlumatlarını araşdırıblar. Tədqiqatçıların məqsədi gündə əlavə olaraq 50 qram emal edilmiş qırmızı ət və gündə 100 qram emal edilməmiş qırmızı ət istehlakının təsirlərini öyrənmək idi.

Nəticələr belə idi: Ən azı

50 qram daha çox emal edilmiş qırmızı ət yeyən insanlar da ürək-damar xəstəliklərinə tutulma riski 26 faiz, 2-ci tip diabetə tutulma riski isə 44 faiz artıb.

İnsanların ənənəvi olaraq daha çox taxıl və tərəvəz yədiyi şərq ölkələrində bu rəqəmlər, ümumiyyətlə, daha az olub. Belə ki, Şərq ölkələrində emal edilmiş qırmızı ət istehlak edərkən şəkərli diabetin inkişaf riski əmsali 0,96, Qərb ölkələrində isə 1,51 olub. Şərqdə insult riski əmsali 0,71, Qərbdə isə 1,13 olub.

Stomatoloq diş müalicəsində necə qənaət edə biləcəyimizdən danışdı

Evde diş baxımı yalnız fırçalamaqla məhdudlaşmamalıdır, dişlərə qulluq prosedurunun maksimum effektiv olmasını təmin etmək üçün əlavə gigiyena vasitələrindən də istifadə etmək lazımdır. Bunu rusiyalı stomatoloq-cərrah Vyaçeslav Minko deyib. "Diş ipindən istifadə edərək, dişlərinizin yan səthlərini hərtərəfli təmizləyə bilərsiniz, bu da kontakt kariyes riskini azaldır... Düzdür, onun istifadəsinə əks göstərişlər var, məsələn, parodontit", - deyərək stomatoloq izah edib. O, əlavə edib ki, ağız yaxalayıcıları yalnız həkimin göstərişi əsasında istifadə edilməlidir, diş köpüklərindən isə hər gün istifadə etmək olar.

Bunları bilirsinizmi?

- * Ok" dünyada ən populyar sözdür.
- * Araxis - dinamitin tərkib hissələrindən biridir.
- * Metro-Goldvin Mayer loqotipindəki şir çəkilişlərdən bir gün sonra öz təlimçisini öldürmüşdür.
- * Ayda üç qolf topu var.
- * Kirli qar təmiz qara nisbətən daha tez əriyir.
- * Bir ofis masasında ayaq yolundan 400 dəfə artıq bakteriya var.
- * Gözü açıq asqırmaq mümkün deyil.
- * 4 yaşlı uşaq gün ərzində 400-ə yaxın sual verir.
- * Alabamada kilsədə insanlarda gülüş doğuracaq formada biş saxlamaq qadağandır.
- * Gülmək üçün 40 əzələni, tapançanın tətiyinə isə basmaq üçün 4 əzələni işə salmaq lazımdır.
- * Guinness gün ərzində 7 000 000 stəkan pivo satır.
- * Milyonların həyat yoldaşları adətən müəllimlər olur.
- * Birinci sinfə təzəcə gedən bir uşaq artıq müxtəlif şirkətlərin 200-ə qədər loqotiplərini tanımağı bacarır.
- * 1932-ci ildə o dərəcədə şaxta var idi ki, Nyaqara şəlaləsi tamamilə donmuşdu.
- * Qabıqsız ilbizin 4 burnu var.
- * Albert Eynşteyn heç cür öz telefon nömrəsini yadda saxlaya bilmirdi.
- * Dövlət məktəblərində işləyən müəllimlərin üçdə biri öz övladlarını özəl məktəblərə göndərir.
- * Elektrikli stul stomatoloq tərəfindən icad olunub.
- * Vaşinqton və Cefferson öz plantasiyalarında çətinə becərirdilər.

Yeni zelandiyalı kişi hündürlükdən tullanma üzrə sutkalıq dünya rekordunu qırdı

Yeni zelandiyalı Mayk Herd bir gündə 941 dəfə körpüdən atılaraq, hündürlükdən tullanma ("bungee jumping") üzrə dünya rekordunu qırıb. Maraqlıdır ki, bu, 41 yaşlı Yeni zelandiyalı hündürlükdən tullanma üzrə ilk rekorddu deyil. 2017-ci ildə o, bundan 500 dəfə az tullanıb. Mükafat olaraq Herd 8,6 min Yeni Zelandiya dolları (təxminən 8,1 min ABŞ dolları) alıb. O, pulu psixi sağlamlıq problemləri olan insanlara kömək məqsədilə xeyriyyəçiliyə bağışlayıb.

Hipertoniya xəstələri nəyə diqqət etməlidirlər?

Rusiyalı kardioloq hipertoniya xəstəliyindən əziyyət çəkən insanlara təzyiq ciddi yanaşmağı məsləhət görüb. Onun fikrincə, bu cür insanların özünə edə biləcəyi ən pis şey qan təzyiqinə nəzarət etməməkdir.

Həkim onu "səssiz qatil" adlandır. Çünki çox vaxt ağrı olmur. "Lakin müalicə olunmazsa, qan damarlarınıza, ürəyinizə, beyninize və böyrəklərinizə zərər verir. Həddindən artıq təzyiq ürəyin daha çox işləməsinə səbəb olur, infarkt və insult riskini artır. Vaxt keçdikcə ürək əzələsi zəifləyir və ürək daha az səmərəli işləyir. Bundan yalnız ürək-damar sistemi deyil, bütövlükdə bədən əziyyət çəkir.

"Hipertoniya, həmçinin böyrək çatışmazlığı, görmə itkisi, koqnitiv pozğunluq, demensiya və cinsi disfunksiya kimi bütün bədəndə problemlər yarada bilər", - deyərək kardioloq bildirib.

Kardioloq əlavə olaraq qeyd edib: "Hipertoniya əziyyət çəkən insanlar qan təzyiqinə nəzarət etməli və sağlam həyat tərzini qeyd etməli, pis vərdislərdən imtina edib və müntəzəm olaraq fiziki məşqlər edib".

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elşad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 2662
Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500